FERİT EDGÜ

KİMSE

roman

ADA YAYINLARI

P. Klee

KİMSE FERİT EDGÜ

Birinci baskı : Ocak 1976

İkinci baskı Ocak 1980

Hilâl Matbaacılık Koll. Şti.
Telefon: 22 91 78 - İstanbul

Kapak resmi :
Paul Klee / Sanatçı maskı

KİMSE

YAZARIN
ÖBÜR KİTAPLARI

Kaçkınlar *(Öykü)*

Bozgun *(Öyküler)*

Av *(Öyküler)*

Kimse *(Roman)*

O *(Roman)*

Ah Min'el Aşk *(Şiirler)*

Ders Notları *(Denemeler, 1979 Türk Dil Kurumu Ödülü)*

Bir Gemide *(Öyküler, 1979 Sait Faik Armağanı)*

Ferit Edgü

KİMSE

Belli bir sürede
(bir karakış boyu)
belli bir noktada
(ülkemizin doğusunda
on üç haneli, yüz on dört nüfuslu
Pirkanis adlı dağ köyünde)
anmak, ansımak, anlamak, sormak,
karşılık aramak
ve özellikle yaşamı sürdürebilmek için
yapılmış konuşmalardan seçmeler
ya da
bir monolog'un, diyalog'a
dönüştürülmesi çaba(lama)sı

roman

ADA YAYINLARI

SUNU

Sen hiç, bir mayıs akşamı bir gül ağacına, bir dileğini asmadın mı? diyor Bir ses.
Ne dileği? diyor Öbür Ses. Hangi dilek? Hangi gül dalına? Ne zaman? Niçin? Nasıl? Nerde?
Herhangi bir dileğin için, diyor O Ses. Örneğin bahçe içinde sessiz bir yuva. Örneğin anaç bir kadın, yatağını ısıtacak. Örneğin senin adını yaşatacak bir çocuğunun olması. Örneğin yaşamın değişmesi.
Bir gül dalında mı? diyor Öbür Ses.
Ya da bir kitap, diyor İlksözebaşlayan Ses.
Kutsal kitap mı? diye sorarak cevaplıyor Öbür Ses (alaylı).
Niçin olmasın? diyor İlk Ses.
Ama onu çoktan yazdılar, diyor Son Ses.
Bir de sen yazmak isterdin belki, diyor İnatçı Ses.
Benim yazmak istediğimi başkaları yazdı, diyor İnançlı Ses. Hem de çok önce. Hem de ben bundan şikâyetçi değilim.
Böylece, Benim kitabım çoktan dürüldü mü de-

mek istiyorsun? diyor Hepsorusoran Ses.
Hayır, düzüldü, diye düzeltiyor, Ezik Ses.
Belki onun için asmışındır dileğini bir gül ağacına, ılık bir hıdrellez gecesi, sabaha değin salınıp kalmıştır gül dalında, sabah gidip baktığında... Kafanı çalıştır, ansımaya çalış, diyor Üsteleyen Ses.
Niçin açtın bu konuyu? Benden ne istiyorsun? diyor Kırık Ses.
Çünkü sen yağmursan ben toprağım, diyor Dökük Ses.
Ben yağmayan bir yağmurumdur, olsam olsam, diyor O Ses.
Ben de sütsüz kalmış bir bebeğim, ağlayıp kıvranan, yağmur yağdıracak Tanrı'ya adak olan, diyor Öbür Ses. Sen aysın, ben güneş, sen bana sırt çevirensin, ben sana yanıp biten kıyamet günü anlatacağım sana büyük sevdamı.
Şimdi anlat, diyor Çekipgitmedeki Ses. Kıyamet günü, bugün.
Anlatmanın gereği yok, diyor Cevapveren Ses. Ama dilersen, konuşalım.
Başka ne yapıyoruz ki? diyor Duran Ses.
Haydi başlayalım diyor, Yeldesavrulan Ses.

I. BÖLÜM

Ah! dağ başında
kendini aramak
bir kış gecesi
karlar
tüm izleri örterken

Dışarı çıkmadığımı söylemek, diyor Birinci Ses. Dışarı, kenefe. Üç gündür. Belki de dört. Belki de beş. Çıkmadığımı söylemek.
Niçin? diyor İkinci Ses. Çıkıp bir deneseydin.
Bu soğukta mı? diye cevaplıyor Birinci Ses. Barsakların kurudu. Çık da bir dene. Tembelliği bırak, diye üsteliyor İkinci Ses.
Bırak kurusun, diyor Birinci Ses. Bu soğukta donmaya niyetim yok. Köpekler uluyor, duymuyor musun? Kar yağıyor. Lapa lapaydı, şimdi tipiye çevirdi. Ayaz. Bu ayazda dışarı çıkmak. Dışarı, kenefe. Kenefe gidip denemek bu kurumuş barsakların açılmasını. HAYIR! HAYIR! Üstelik kenefe giden yol karla kaplı olmalı.
Bu durumda, dışarda, kapının önünde dene, diyor İkinci Ses.
Kapının önünde mi? diyor Birinci Ses.
Tabii, diyor İkinci Ses. Niçin olmasın? Kar örter ve donar. Yaza değin kokusu duyulmaz. Tabii sen içeri girer girmez köpekler yemezse. (Bir

kahkaha atıyor.)
Üşütmekten korkuyorum, diye sızlanıyor Birinci Ses.
Ah, anlıyorum diyor İkinci Ses. Öyleyse odanın bir köşesinde dene.
Bu iyi bir fikir, diyor Birinci Ses. Ama denenecek bir şey yok.
Sen bilirsin, diyor İkinci Ses. Öyleyse sızlanma.
Sızlanan yok, diyor Birinci Ses.
Susuyorlar.
Bir ara, Birinci Ses, Ne zaman ki... diye başlayacak oluyorsa da sonunu getiremiyor.
Karşısındaki merakla bekliyor cümlenin sonunu. Cümlenin sonu gelmiyor.
Gelen (dışardan) kuzey rüzgârının sesi (vuuuuuuuuu) ve köpeklerin ulumaları (huu-uuuuu-uuuuu-uu-uu) ve (içerden) sobada yanan odunun çıtırtıları.
Köpeklerin böyle ulumasına bakılırsa — diye başlıyor Birinci Ses.
Evet, diye tamamlıyor İkinci Ses, kurtlar görünmüş olmalı.
Susuyorlar.
Köpeklerin ulumasını, kuzey rüzgârının uğultusunu dinliyorlar.
Sonra Birinci Ses,
Bir de dışarı çıkıp denememi istiyorsun, diyor.
Kapının önünde deneyebilirsin, diyor İkinci Ses.
Geçen sefer başıma geleni unuttun, diyor Birinci Ses. Hem denenecek bir şey de yok. Söyledim. Barsaklarımın kuruduğunu söyledim.
Öyleyse bir tenkiye, diye öneriyor İkinci Ses.

Alay mı ediyorsun? diyor Birinci Ses.
Hiç değilse bir sabun parçası, diyor İkinci Ses.
İşte bu iyi bir fikir, diyor Birinci Ses. Ama şimdi değil. Yarın deneriz bunu. Yarın, gün ışıdıktan sonra. Kurtlar dağa çekildikten sonra. Tehlike kalmadıktan sonra.
Niçin yarını bekliyorsun? diyor İkinci Ses.
Dedim ya, şimdi kurtlar, diyor Birinci Ses. Şimdi kurtlar ve tehlike.
Doğru, diyor İkinci Ses.

Bir süre susuyorlar. Sonra İkinci Ses, Lambayı yakalım mı? Ne dersin? diye soruyor.
Gereği yok, diye karşılık veriyor Birinci Ses.
Ama çok karanlık, diye üsteliyor İkinci Ses.
N'olacak? diye tersliyor Birinci Ses. Kimin için yakacaksın lambayı? Neyi görmek için?
Kendim için, diyor titrek bir sesle İkinci Ses. Aydınlıkta olmak için.
Kendin için mi? diye soruyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses.
Korkuyor musun? diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses.
Kimden korkuyorsun? diyor (alaylı) Birinci Ses.
Bilmiyorum, diyor İkinci Ses.
Kapı sürgülü biliyorsun, diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Pencerelerin kepenkleri de kapalı.
Hiç bir insan giremez, diyor Birinci Ses.
Ve hiç bir hayvan, diyor İkinci Ses.
Öyleyse? diyor Birinci Ses.
Bilmiyorum, diyor İkinci Ses. Korkuyorum.

(Bir an. Sonra:) Sen de korkuyorsun, diyor.
Cevaplamıyor Birinci Ses.
Korkmasan, çıkar denerdin, diyor İkinci Ses.
Denenecek bir şeyin olmadığını söyledim, diyor Birinci Ses. Benim korkum üşütmek. Üşütmek, yatağa düşmek ve gebermek bu dağ başında. Korkum, köpekler ve kurtlar tarafından, kurumuş barsaklarımı boşaltmaya çalışayım derken, lup edilmek.
Ne edilmek? diye soruyor İkinci Ses.
Lup edilmek, diye tekrarlıyor Birinci Ses.
Demek lambayı yakmak istemiyorsun, diyor İkinci Ses (verilen cevabı duymamış ya da dinlememiş).
Hiç bir gereği yok dedim, diyor Birinci Ses.
Öyleyse yatalım, diyor İkinci Ses.
İyi bir fikir, diyor Birinci Ses.

Soyunmayacak mısın? diyor İkinci Ses.
Hayır, diyor Birinci Ses.
Susuyorlar. Sonra İkinci Ses, Köpeklerin ulumasını duyuyor musun? diyor.
Duyuyorum, diyor Birinci Ses.
Artık ulumuyorlar. Ulumalarını kestiler, duyuyor musun? diyor İkinci Ses.
Duyuyorum, diyor Birinci Ses.
Kurtların peşine düşmüş olmalılar, diyor İkinci Ses.
Yarın derede kemikleri bulunur, diyor Birinci Ses.
Tabii kar örtmezse, diyor İkinci Ses.
Örtmezse, diyor Birinci Ses.

Yoksa ancak yazın, diyor İkinci Ses.
Doğru, diyor Birinci Ses.

Susuyorlar.

Sonra Birinci Ses, Piller tükendi, değil mi? diye soruyor.
Çoktaaan, diyor İkinci Ses.
Isıtıp, yeniden bir deneseydik, diyor Birinci Ses.
Kaç kez denedik, diyor İkinci Ses.
Doğru, diyor Birinci Ses. (Sonra:) Ne zaman gelir?
Ne, ne zaman gelir? diye soruyor İkinci Ses.
Piller, diyor Birinci Ses.
Tanrı bilir, diyor İkinci Ses. Kente adam giderse. Tabii, kentte de kalmışsa. Yol kapanmamışsa. (Sonra:) Niçin sordun?
Hiç, diyor Birinci Ses.
Sıkılıyor musun? diyor İkinci Ses.
Sıkılmak değil, diyor Birinci Ses. Sıkılmayı çoktan unuttum. Bu, bir sese olan—
Bir sese olan ne? diye soruyor İkinci Ses.
İhtiyaç, diyor Birinci Ses.
Ne sesine olan ihtiyaç? diyor İkinci Ses.
İnsan sesine, diyor Birinci Ses.
İşte buna şaştım, diyor İkinci Ses.
Şaşılacak ne var? diyor Birinci Ses.
İnsan... burda... bu dağ başında da var insan.
İnsan sesi, diyor İkinci Ses.
Bu insanların dilinden anlamıyorum ki, diyor Birinci Ses.

Hangisinin dilinden anlıyorsun? diyor İkinci Ses.

Cevaplamıyor bu soruyu Birinci Ses.

Nerden geldim buraya? diyor Birinci Ses.
Nerden geldik buraya? diye yankılıyor aynı soruyu İkinci Ses.
Cevap yerine, Nerden geldik buraya? diye soruyorlar birbirlerine, ama öylesine yavaştan ki, belki kendileri de duymuyor.

Sanki kaçmışım, bu dağ başına kaçmışım, başka gidecek yer bulamayıp; sanki unutulmak için, diyor Birinci Ses.
Onun gibi bir şey, diyor İkinci Ses. Başka ne yapabilirdik? diyor Birinci Ses.
Başka bir yere kaçabilirdik, diyor İkinci Ses. Sıcak bir yere. Bir adaya, ya da bir çöle, diyor Birinci Ses.
Adada dalgalar var gece gündüz, diyor İkinci Ses. Çöldeyse kum fırtınaları.
Bir ormana sığınabilirdik, diyor Birinci Ses.
Rüzgârda konuşan ağaçları dinlememişsin beli, diyor İkinci Ses.

Öyleyse burası iyi, diyor Birinci Ses. Bunu mu demek istiyorsun?
İyi mi, kötü mü, bilmiyorum, diyor İkinci Ses. Burdayız, bildiğim bu.
Ama burdan da kurtulmak gerek, diyor Birinci Ses.
Kurtulacağız, diyor İkinci Ses. Bugüne değin nice yerlerden kurtulduk. Burdan da kurtulacağız. Burdan da kaçacağız. Bu karlı dağ başından. Buraları bize göre değil. Düzlüğe ineceğiz. Deniz kıyılarında dolaşacağız. Tabanlarımızı yakan kumların üstünde. Çırılçıplak. Yaz güneşinin altında. Güneyde bir yerde. Sonra?
Sonra ordan da kaçacağız tabii, diyor Birinci Ses.
Nereye? diyor İkinci Ses.
Bugünden nasıl bilebilirim? diyor Birinci Ses. Ama bir gün gelecek, ordan da kaçacağız.
Ama bir gün duracağız. Bir yerde, durgun bir suda demir atacağız, öyle değil mi? diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses. Bir gün. Bir yerde. Çukurumuzu kazmak ve içine girmek için.

Az öteye git, diyor İkinci Ses.
Rahat dur. Rahat bırak, Otur oturduğun yerde, diyor Birinci Ses.
Oturmuyorum ki, yatıyorum, diyor İkinci Ses.
Yattığın yerde yat — kalkmamacasına, diyor (ters) Birinci Ses.
Susuyorlar.
Sonra (gene) İkinci Ses başlıyor: Tıkırtıları duyuyor musun?
Hayır, diyor Birinci Ses. Bir şey duyduğum yok.
Garip, ben de duymaz oldum, diyor İkinci Ses.
Öyleyse? diyor Birinci Ses (kızgın).
Oysa duyar gibi olmuştum, diyor İkinci Ses.
Neyi? diyor Birinci Ses.
Tıkırtıları, diyor İkinci Ses.
Tıkırtıları dinleyeceğine, kendini dinle, diyor Birinci Ses.
Ne yapmak için? diyor İkinci Ses.
Hiç sorduğun olmuyor mu? diyor Birinci Ses.
Hiç sorduğun olmuyor mu?

Neyi? diyor İkinci Ses.
Her şeyi, diyor Birinci Ses.
Örneğin? diyor İkinci Ses.
Örneğin, niçin burdasın? diyor Birinci Ses.
Niçin burdayım? diye soruyor İkinci Ses. Sonra cevaplıyor: Sen burda olduğun için.
Doğru, diyor Birinci Ses. (Sonra ekliyor) Ya burda olmasaydık?
Başka bir yerde olacaktık, diyor İkinci Ses.
Başka bir yerde? Nerde? diye soruyor Birinci Ses.
Bilmiyorum, diyor İkinci Ses. Örneğin Paris'te.
Ordaydık, diyor Birinci Ses.
Ama kaçtık, diyor İkinci Ses.
Paris'te olmasaydık? diyor Birinci Ses.
Londra'da, Roma'da, Madrid'de, Karaçi'de, diyor İkinci Ses.
Güldürme, diyor Birinci Ses.
Moskova'da, Florida'da, Addisababa'da, diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses. Niçin olmasın?
Gülüyorlar. Kahkahalarla, kasıklarını tuta tuta.
Gülüşleri bittikten sonra Birinci Ses soruyor: Nerde olmak isterdin şimdi?
Hiç bir yerde, diyor İkinci Ses.
Ama şimdi burdasın, diyor Birinci Ses.
Evet, şimdi burdayım, çok şükür, diyor İkinci Ses.
Doğru, buna da şükür, diyor Birinci Ses. Daha beteri olabilirdi.
Daha beteri mi? diyor İkinci Ses. Ne demek istiyorsun?

Belli olmaz, diyor Birinci Ses. Burda, hiç değilse bir damın altındayız.
Doğru, diyor İkinci Ses. Odamız da pek soğuk sayılmaz.
Soğuk sayılmaz mı? diyor dişleri birbirine çarpan Birinci Ses.
Dışarıya göre, diyor İkinci Ses.
Dışarıya göre, evet. Ama daha sıcak bir yerde olabilirdik. Örneğin bir hamamda. Bir göbek taşının üstünde. Kirlerimiz kabarmış. Ya da sıcak bir otel odasında, adını bile bilmediğimiz bir kadının kollarında, ter içinde.
Hiç şüphesiz, diyor İkinci Ses. Olabilirdik.
Öyleyse niçin hep beteri düşünüyorsun? diyor Birinci Ses. Niçin hep beterin beteri?

Biliyor musun, az önce uyurken düşümde düşünüyordum ki, diyor İkinci Ses.
Uyudun demek, diyor Birinci Ses (şaşkın).
Sen uyumadın mı? diyor İkinci Ses (şaşkın).
Uyudum sayılmaz, diyor Birinci Ses.
Düşümde düşündüm ki, diye devam etmek istiyor İkinci Ses.
Sen hep böylesindir, diye sözünü kesiyor Birinci Ses. Düşünde düşünür, uyanıkken düşlersin.
Elimde değil, diye cevap veriyor İkinci Ses.
Kimsenin elinde değil, diyor Birinci Ses (içini çekerek). Bunda utanılacak bir şey yok.
Ben de bunu söylemek istiyordum, diyor İkinci Ses.
Susuyorlar.
Sonra Birinci Ses: Ne düşünüyordun düşünde? diyor.
Unuttum, diyor İkinci Ses.
İyi ki, diyor Birinci Ses.
Susuyorlar. Sonra Birinci Ses, Duyuyor musun? diyor.

Neyi? diye soruyor İkinci Ses.
Köpekleri, diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Ağıllara kapatmış olmalılar. Kurt korkusundan.
Kurtlar indi mi dersin? diyor Birinci Ses.
İndi derim, diyor İkinci Ses.
Pencereden bakalım mı? diyor Birinci Ses.
Görünür mü dersin? diyor İkinci Ses.
Sanırım, diyor Birinci Ses. Bu ay ışığında.
O zaman kepenkleri açmak gerek, diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses. Açarız.
Açamayız, diyor İkinci Ses.
Niçin? diye soruyor Birinci Ses.
Çünkü içeriye soğuk girer ve—
Doğru, diyor Birinci Ses.
Ve belki de kurtlar, diyor İkinci Ses.
Doğru, diyor Birinci Ses. (Sonra:) Bu durumda yalnız dinleyebiliriz.

Dinliyorlar.
Dinliyorlar kendi seslerini. Dışarının sesini ve tüm sessizliği (gibi).

Gün oluyor, diye başlıyor Birinci Ses, bir duvarda binlerce yüz görüyorum.
Hangi duvarda? diyor İkinci Ses.
Herhangi bir duvarda, diyor Birinci Ses. (Biraz duraladıktan sonra:) Her duvarda.
Burdaki kalın taş duvarlarda mı? diyor İkinci Ses.
Burdaki kuru taş duvarlarda, kerpiç duvarlarda. Tuğla, beton duvarlarda. Bütün duvarlarda, diyor Birinci Ses.
Burda beton duvar yok, diyor İkinci Ses. Kuru taş ve kerpiç duvarlarsa karla kaplı.
Burdan söz eden kim? diyor Birinci Ses. Düşümdeki duvarlardan söz ediyorum.
Düşündeki duvarlardan mı? diye soruyor (şaşkın) İkinci Ses. Düşünde duvar mı görüyorsun?
Evet, diyor Birinci Ses. Taş duvarlar. Yüksek duvarlar. Yıkık duvarlar. Kertenkelelerin güneşlendiği, sarmaşıkların dolandığı, dibinde çocukların bilya oynadığı yaz duvarları.

Evet? diyor İkinci Ses cümlenin sonunu beklediğini belirtmek için.
Evet (bu sözcüğü tekrarlıyor Birinci Ses) evet, ve her duvarda binlerce yüz görüyorum.
Hepsi de insan yüzü mü? diyor İkinci Ses.
Birinci Ses bu soruyu duymamış (gibi), devam ediyor: Ve her yüzde binlerce duvar.
İnsan yüzlerinde mi? diye soruyor İkinci Ses (gene şaşkın).
İnsan yüzlerinde, diyor Birinci Ses.
Ama burda kimseleri gördüğün yok ki, diyor İkinci Ses. Hemen hemen kimseleri.
Ne farkeder? diyor Birinci Ses. Düşlerim insan dolu.

Bir süre susuyorlar.

Uzun bir süre sonra, Ne istiyorsun? diye soruyor İkinci Ses.
Hiç bir şey, diyor Birinci Ses.
Öyleyse niçin bağırıyorsun? diyor İkinci Ses.
Bağırmadım, diyor Birinci Ses.
Şimdi değil, az önce, diyor İkinci Ses. Az önce bağırdın. Bir çığlık attın.
Olabilir, diyor Birinci Ses. Uyumuştum.
Bir düş mü gördün? diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses.
Duvarlardan söz etmeyeceksen anlat, diyor İkinci Ses.
Duvarlar değil, diyor Birinci Ses. Bu kez duvarlar değil. Bir insan gördüm düşümde. Tek başına bir insan. Bir insanoğlu, bir ben-i adem. Onu

öldürdüm. Öldürdükten sonra da uyandım.
Kan düşü bozar derler, diyor İkinci Ses.
Bıçağı tam boynuna sapladım. Kan fışkırdı. Ve kurbanım bağırmaya başladı. İşte o zaman uyandım.
İşte o zaman bağırmış olmalısın, diyor İkinci Ses.
Ansımıyorum, diyor Birinci Ses. Sen vurulanın çığlığını duymuş olmayasın?
Saçmalama, diyor İkinci Ses. Düşünde hem vuran, hem de vurulan insanın kendisinden başka kim olabilir?
Anlamadım, diyor Birinci Ses.
Anlatıyor İkinci Ses:
Düşünde vuran sen olabilirsin, ama o, yani kurbanın, yani vurulan, kimin sesiyle bağırmış olabilir?
Kendi sesiyle tabii, diyor Birinci Ses.
Nasıl olabilir? diyor İkinci Ses. Senin içinde bir başkası mı var? Düşü gören sensin. O, yani kurbanın, yani vurulan, yani senin vurduğun düşsel bir varlık, yani ancak düşünde varolan, yani, daha doğrusu varolmayan bir varlık.
Ama bağırdı, diyor Birinci Ses.
Olabilir, diyor İkinci Ses. Ama onun çığlığını ancak sen duyabilirsin. Bense ancak senin çığlığını duyabilirim.
Doğru, diyor Birinci Ses. Bunu hiç düşünmemiştim.
Kimdi vurduğun insan? diyor İkinci Ses.
Tanımıyorum, diyor Birinci Ses.

Gerçekte öldürdüğün biri olmasın? diyor İkinci Ses.
Gerçekte mi? diyor Birinci Ses. Niçin öldürmüş olayım birini *gerçekte*?
Bilinir mi? diyor İkinci Ses. (Bir süre susuyor. Sonra:) Burda birini öldürdüğün için saklanıyor olmayasın?
Saklandığım filan yok, diyor (sert) Birinci Ses. Bunu da nerden çıkarıyorsun?
Öyleyse niçin burdasın? diyor İkinci Ses.
Ya sen? diyor Birinci Ses.
Sen burda olduğun için, diyor İkinci Ses.
Doğru, diyor Birinci Ses.

Ne yapıyoruz burda? diyor İkinci Ses. Bu dağ başında?
Dinleniyoruz, diyor Birinci Ses (alaylı).
Özel bir dinlenme, diyor İkinci Sès.
Evet, diyor Birinci Ses. Özel olarak bizim için hazırlanmış.
Bizi düşünmediklerini söyleyemezsin, diyor İkinci Ses.
Düşünmesine düşünüyorlar, diyor Birinci Ses.
Kurtlarımıza, köpeklerimize ve tezeklerimize değin, diyor İkinci Ses.
Ve özdeklerimize değin, diyor Birinci Ses (gülüyor).
İkisi birden gülüyorlar.
Ne zaman bitiyor bu sürgün? diyor İkinci Ses.
Bilmiyorum, diyor Birinci Ses. Daha belli değil. Sanırım yakında.
Doğrusu, yakınacak bir durumumuz yok, diyor İkinci Ses. Ne dersin?
Tam tersine, diyor Birinci Ses. Buraya gönde-

derildiğimiz için teşekkür etmeliyiz.
Evet, diyor İkinci Ses. Altımızda ot bir şilte var. Sobamızda üç parça tezek. Ve her gün Muhtar'ın evinden gelen iki parça yufka ekmek.
Bu da olmayabilirdi, diyor Birinci Ses.
Doğru, diyor İkinci Ses.
Sobası olmayan bir oda örneğin, diyor Birinci Ses.
Duvarları bile olmayan bir oda, diyor İkinci Ses.
Yok o kadar da değil, diyor Birinci Ses.
Ya da damı olmayan, diyor İkinci Ses.
Özellikle sobası, diyor Birinci Ses.
O söylendi, diyor İkinci Ses.
Doğru, diyor Birinci Ses. (Bir süre sustuktan sonra ekliyor:) Paslı.
Nedir paslı olan? diye soruyor İkinci Ses.
Soba ve saire, diyor Birinci Ses.
Bu ne karamsarlık, diyor İkinci Ses.
Ve delik ve çürümüş ve onarım olanağı olmayan, diyor Birinci Ses.
Elbet, diyor İkinci Ses. Bizden önce kim bilir kaç kişi kullandı. Bunu bulduğumuza da şükredelim.
Kim kullanmış olabilir? diyor Birinci Ses.
Bizden önce, diyor İkinci Ses. Bunu buraya getiren. Bizim gibi birileri.
Özel olarak buraya sürülmüş birileri demek istiyorsun, diyor Birinci Ses.
Onu demek istedim, diyor İkinci Ses.
Boruları onlar mı delmiş demek istiyorsun? diyor Birinci Ses.

Hangi boruları? diyor İkinci Ses.
Su borularını, diyor Birinci Ses.
Gülüyorlar.
Sonra İkinci Ses, Tütüyor, değil mi? diye soruyor.
Yakacak bir şey olsun da, tütsün, diyor Birinci Ses.
Tezeğimiz var ya, diyor İkinci Ses.
Hepsini yaktık, diyor Birinci Ses. Tezek mezek yok.
Yarın ne yakacağız? diye soruyor İkinci Ses (kaygılı).
Karları, diyor Birinci Ses.

Bokluca bülbülü, diyor Birinci Ses.
Kim? diyor İkinci Ses.
Sen, diyor Birinci Ses. Kös kös düşündüğüne göre.
Düşünmüyorum, diyor İkinci Ses. Susuyorum. Düşünseydim konuşurdum.
Niçin susuyorsun? diyor Birinci Ses. Beni öldürmek, beni çıldırtmak için mi?
Susuyordum, diyor İkinci Ses. Şimdi konuşuyorum.
Ne konuşuyorsun, kiminle konuşuyorsun, konuşsaydın duyardım, diyor Birinci Ses.
Kendimle, diyor İkinci Ses.
Neyi düşünüyorsun? Konuştuğuna göre, kendinle de olsa konuştuğuna göre, içinden de olsa konuştuğuna göre, Allah'ın belası, neyi düşünüyorsun? diyor Birinci Ses.
Bir çok şeyi, diyor İkinci Ses.
Bir arada mı? diyor Birinci Ses (şaşkın). Aynı anda mı?

Birbiriyle ilişkisi olmayan bir çok şeyi, bir arada, aynı anda, evet, diyor İkinci Ses.
Anlat, diyor Birinci Ses. Düşünür gibi. Düşündüğün gibi.

Nasıl başlamak? Nerden başlamak? Güç olan başlamak? Konuşurken. Düşünürken. Yazarken.
Nasıl başlamak? Çünkü nerden başlayacağımı bilemiyorum. Çünkü nerde, ne zaman başladığını bilmiyorum. Sonra nasıl başlamak? Hangi sözcüklerle? Beni aldatmayacak, arayıp bulmak zorunda kalmayacağım, dilimin ucuna gelecek hangi sözcüklerle? Bir anda mı? (Hangisi?) Bir kanla mı? (Hangisi?) Bir anı ile mi? (Hangisi?) Bir kanı ile mi? (Hangisi?) Madem istiyorsun, istesem de, istemesem de anlatacağım. Madem anlatamadan (kendime ya da başkalarına) duramıyorum, öyleyse anlatacağım. Zorunlu olarak. Çektiğim dilimdendir.
İşte:
Bir göl kıyısı kentindeyim...
Hayır hayır bu değil...
Acıklı bir son değil...
Hiç değilse bugün değil...
Belki bunu anlatmıştım bile. Başka bir yerde.

Başka bir zaman. Bir odadayım. Odada başkaları da var. Çok başkaları. Kalabalık.
Oda taş duvarlı. Rutubetli. Hem de penceresiz. Dolayısiyle karanlık. (Dolayısiyle?) Belki de bir caminin odası. Ya da bir kilisenin. Önemi yok. Bir tapınak olduğu belli. Oda boş muydu, sonra mı boşaldı? Ansımıyorum. Bir an, bu karanlık odada üç kişi kaldık.
Bir cellat, bir ben, bir de... bilmiyorum. Cellat elindeki yatağanı gösteriyor. Kurban kim? Ben mi? Kimliğini bilmediğim kişi mi? O olmalı. Öylcyse ben kimim? Bir tanık mı (her zamanki gibi)? Cellat bir bana bakıyor, bir ona. Pazulu bir cellat bu. Esmer. Saçları yağlanmış. Bedeni de. Çünkü gövdesi çıplak. Kurban belli oldu. Cellat bana geldi ve kurbanın ellerini bağlamamı istedi. Ben bağlayamam, dedim. Bir rastlantı sonucu bulunuyorum bu odada ben. Hiç bir zaman bir cellata yardımcı olmadım. Bunu benden nasıl isteyebilirsin? Cellat kurbanın üstüne gitti. Başını şu kütüğün üstüne koy, dedi. Kurban, boynumu vurmayın, dedi. Kandan hoşlanmam. İlle de ölmem gerekiyorsa (ki gerekiyor, görüyorum) asın beni. Cellat, olmaz dedi. Kurban, ölümümü seçme hakkım da mı yok? dedi. Cellat bana baktı. Kararı siz vereceksiniz, dedi. Kararı ben mi vereceğim? dedim. Ne kararı? Ben yargıç değilim. Ben bir rastlantı sonucu (az önce de söyledim size) bir seyirci olarak bulunuyorum burda.
Cellat, günümüzde kararı seyirciler veriyor, dedi gülerek.

Ben karar veremem, dedim. Bir karar vermemi istiyorsan, bu adamı bağışladım, dedim.
Bağışladın mı? dedi. Sen kim oluyorsun da bağışlıyorsun?
Bağışladım, dedim. Bir seyirci olarak bağışladım.
Öyleyse onun suçunu sen yüklenıyorsun, dedi üstüme gelerek.
Elinden nasıl kurtuldum, nasıl kapıyı bulduni, nasıl kendimi dışarı attım, nasıl tabanları yağladım, bilmiyorum.
Ardıma bakmadan koştum. Sağıma soluma bakmadan. Bir mezarlığa varınca yavaşladım. Soluk soluğaydım. Gün doğmak üzereydi. Az ilerde bir karaltı gördüm. Yaklaştım. Dikenler dolanıyordu bacaklarıma. Birden önümde, tam burnumun ucunda bir kürek belirdi ve bir ses: Bana yardım etmeye mi geldin?
Ölü mü, diri mi, ilk anda anlamadım. Dilim damağım tutulmuştu. Onun akrabası mısın? dedi. Kimin? diyemedim. Gökyüzüne çevirdim bakışlarımı. Tek tük görülen sabah yıldızları yitmekteydi. Garip bir ışık (gün doğuşu öncesi ışık) aydınlatıyordu olduğum yeri — mezarlığı. Korkuyor musun? dedi eli kürekli adam. Korkman için hiç bir neden yok. Eğer bir yakını değilsen, ve yolu buraya düşmüş bir uyurgezer değilsen, eğer celladın elinden kaçansan, söyle de daha fazla yorulmayayım. Başımla, evet işareti yaptım. Yarı beline değin kazmış olduğu çukurdan çıktı. Elini omuzuma koydu. (Kazmasını küreğini çukurun içinde bırakmıştı.)

Yazık, dedi. Güzel bir çukur kazıyordum sana. Mezarlığın en güzel yerinde. Rahat bir çukur. Şimdi anlat bakalım, Çingenenin elinden nasıl kurtuldun?

Bitti mi? diyor Birinci Ses.
Birinci fasıldı, diyor İkinci Ses.
Ne iğrenç bir öykü, diyor Birinci Ses. Ne anlamsız bir öykü. Devam edeyim deme.
Nasıl istersen, diyor İkinci Ses. Sen istedin anlatmamı.

Susuyorlar.
Kırgınlar (gibi).

Benim de anlatacağım bir öykü olacak, diyor Birinci Ses.
Ne duruyorsun? diyor İkinci Ses.
Derleyip toparlamak istiyorum, diyor Birinci Ses.
Derleyip toparlamak mı? diyor İkinci Ses. Umarım ki, bana bir yazar olduğunu söylemeyeceksin.
Hayır, hiç bir zaman, diyor Birinci Ses.
Öyleyse neyi derleyip toparlayacaksın? Derleyip toparlamanın zamanı geçti. Olduğu gibi anlat. Darmadağınık anlat. Diline geldiği gibi anlat. Kafandan geçtiği gibi anlat.
Seninki gibi bir düş değil anlatacağım. Bir gürültü de değil, diyor Birinci Ses.
Neyse ne, diyor İkinci Ses. *Olduğu gibi* anlat. Nasılsa öyle anlat.
Anlatmak çok güç, diyor Birinci Ses.
Biliyorum. Olsun. Anlat, diyor İkinci Ses.
Onu hiç görmemiştim, diye başlıyor anlatma-

ya Birinci Ses. Yalnızca çıkardığı gürültüleri duyuyordum. Ayak seslerini. Gürültüye değin. Herşeyini. Ben beşinci katta oturuyordum o sıralar, ansıyacaksın. İki odamız vardı. Bir mutfağımız. Bir de W.C. O altıncı katta oturuyordu. Çatı katında. Tek bir odada. W.C.'si dışarda. Mutfağı odanın bir köşesi. Çıkardığı gürültülerden yatağını nereye koymuştu, masası neredeydi, sallanan koltuğun yerini ne zamanlar değiştiriyordu, bilirdim.

Yalnız bunları mı? diyor (gülerek) İkinci Ses.

Kesme, anlatayım, diyor Birinci Ses.

Anlat, diyor İkinci Ses. Anlat, dinliyorum.

Neyi anlatacağım? diyor Birinci Ses. Anlattım bile.

Olsun, devam et, diyor İkinci Ses. Ya da başka bir şey anlat. Herhangi bir şey. Saçma bir şey.

Niçin? diyor Birinci Ses.

Vakit geçirmek için, diyor İkinci Ses. Zamanı öldürmek için.

Anlatıyor Birinci Ses.

Çıkardığı gürültülerin boş gürültüler olmadığını sonradan anladım. Her gürültünün, her sesin bir anlamı vardı. Odasında yalnızken çıkardığı gürültü, yanında birisi varken çıkardığı gürültüden başkaydı. Odasında biri varken çıkardığı gürültüyle bana diyordu ki:

Yalnız değilim, odamda biri var, birazdan sevişeceğiz. Sevişmeye başladık. Sevişme bitti. Odasında yalnızken, odayı enine boyuna arşınlar ve adımlarının döşemede çıkardığı sesle,

derdi: Yalnızım, yalnızım. Sıkılıyorum, sıkılıyorum. Ben, yazı makinemin başına oturur, tuşlara her zamankinden daha hızlı vurarak yazardım: Yalnızım. Yalnızım. Sıkılıyorum, sıkılıyorum. Sıkılıyorum, yazıyorum.

Yürümesini keserdi yazı makinesinin tik-taklarını duyar duymaz.

Sanırım dinlerdi. Sanırım anlardı. Öylesine bir sessizliğe gömülürdü ki üst kat (onun katı), derdim ki, çıktı odasından, iniyor, inecek, kapıyı çalacak, soracak: Ne yazıyorsun böyle? Niçin bu kadar hızlı? Dayanamıyorum yukarda. Yazı makinemin tik-takları durur durmaz onun yürüyüşü başlardı. Derdi ki: Bitti mi yazman? Yoksa bir soluk almak için mi bıraktın? Çıkardığı gürültüler kimi zaman madenseldi (bunlara dayanasım yoktu). Kimi zaman tahtasal. Kimi zaman çok sıkıldığını, kimi zaman yaşamından mutlu olduğunu söylerdi. Kimi zaman beni çağırırdı (gitmezdim), kimi zaman kendisini çağırmamı isterdi (çağırmazdım). Kimi zaman yatağındaki erkeğin bir işe yaramadığını söylerdi (somyanın çıkardığı sesler). Kimi zaman çiftleşmesinin mutluluğunu iletirdi (somya gıcırtısı, sonra yere düşüş, inleme, bağırma, ayaklarıyla tahta döşemeyi dövme).

Kimi zaman sessizliğe bürünür, benim gürültü yapmamı isterdi. Kimi zaman sesimi kesmemi, kendisini dinlememi. Çıkardığı gürültüler kimi zaman erinç vericiydi. Kimi zaman kudurtucu. Ama her zaman saygılıydı. Gürültü yapar, benden karşılık alamayınca keserdi gürültüyü. Ki-

mi zaman çıplak ayakla yürürdü döşemenin üstünde (belki çırılçıplak, özellikle yaz günlerinde, kentin üstüne o ağır, dayanılmaz, şakak zonklatıcı, tere batırıcı sıcak çöktüğünde), kimi zaman sivri topuklu ayakkabılarıyla. Kimi zaman yerdeki halıyı bile kaldırıyordu. Yavaş yavaş yürüyordu, çırılçıplak, sevdiği, kendini verdiği, gerçekten verdiği, gözlerini yumup bir boşlukta, karanlık bir boşlukta düştüğü. Büyük bir gürültü ustasıydı. İtiraf etmem gerek.

Garip ilişkiler.
Garip ilişkiler. Garip ilişkiler. Doğru.
Sonra?
Sonrası bu.
Ne kadar sürdü bu garip ilişkiler, bu sonu olmayan ilişkiler?
Taşınana değin.
Kim taşındı?
Tabii o.
Ah, işte bunu ansımıyorum.
Belki o gün, sen evde yoktun.
Taşınan sen olmayasın.
Hayır, hayır. Taşınan oydu.
Emin misin?
Ben orda kaldığıma göre. Buraya gelene değin orda olduğuma göre.
İşte bunu ansımıyorum.
Sen evde yoktun. Taşınan sen olsaydın, ansırdın değil mi?
Doğru, diyor İkinci Ses. Ama hiç bir şey ansımıyorum bu konuyla ilgili.

Ansımıyorsan, diyor Birinci Ses, kes sesini.
(Bir an susuyor. Sonra:) Sen de biliyorsun ki, ben ondan yıllarca sonra ayrıldım o evden.
Yerine bir başkası gelmiş miydi? diye soruyor İkinci Ses. Ansımaya çalışarak.
Hayır, hiç kimse gelmedi. Ben taşmana değin boş kaldı o oda.
Garip, diyor İkinci Ses.
Ne var garip olan? diyor Birinci Ses.
Odanın yıllarca boş kalması, diyor İkinci Ses.
Kim söyledi odanın boş kaldığını? diyor Birinci Ses.
Sen, diyor İkinci Ses.
Ben yalnızca taşındığını söyledim. Belki yanlış söyledim. Bir gün çekip gitti demem gerekti belki.
Bu ne demek oluyor? diyor İkinci Ses.
Belki eşyalarını bırakmıştı, diyor Birinci Ses.
Bir yolculuğa mı çıkmıştı, demek istiyorsun? diyor İkinci Ses.
Olabilir, niçin olmasın? diyor Birinci Ses.
Öyleyse, öyle söyle, diyor İkinci Ses.
Ama taşınırken gördüm. Sen de gördün. Merdivende karşılaşmıştık. Elinde bavulları vardı. Ansımıyor musun? diyor Birinci Ses.
Merdivende, elinde bavullar, düzinelerce kişi gördüm. Hangisi oydu, nerden bilebilirim, nasıl ansıyabilirim? diyor İkinci Ses.
Unutmuş olabilir misin? diyor (şaşkın) Birinci Ses. Böyle anlar nasıl unutulabilir?
Nasıl *anlar*? diyor İkinci Ses (Gene şaşkın).
Gürültülerin bittiği *anlar*, diyor Birinci Ses.

Gürültüler hiç bitmedi ki, diyor İkinci Ses. Burda bile süregidiyor.
Doğru, diyor Birinci Ses. Bunda haklısın.

Susuyorlar
—mı?

Evet
kırık-dökük bir hayatın
çevrilmesi gereken
boş
(yani sessiz)
bir sayfası.

Okuyucu,
lütfen daha fazla düşünmeden
sayfayı çevir.

İşkence etme, diyor Birinci Ses. İşkence etme. Senden başka bir dileğim yok.
İşkence eden kim? diyor İkinci Ses (şaşkın).
İşkence etme, diye tekrarlıyor Birinci Ses. Sorularınla, susmalarınla, bakışlarınla işkence etme. Konuş. Anlat. Düşle. Ama işkence etme.
Bıktın mı? diyor İkinci Ses. En sonunda bıktırdım mı seni? Başardım mı bunu?
İşkencelerinden bıktım, diyor Birinci Ses.
Susmam işkence. Konuşmam işkence. Ne yapmamı istiyorsun? diyor İkinci Ses.
Dayanasım kalmadı, diyor Birinci Ses.
Burda oturmuş vakit geçiriyoruz, diyor İkinci Ses. Zamanın geçmesini bekliyoruz.
Buna vakit geçirme mi diyorsun sen? diyor Birinci Ses.
Herkesin bir vakit geçirme yolu var, diyor İkinci Ses. Bizimki de bu.
Evet, diyor Birinci Ses. Bizimki de bu işkence.
İstediğin gibi adlandırabilirsin, diyor İkinci Ses.

Bu durumu yaşayan sensin. Ona adını verecek olan da sensin. Ama, ben isterdim ki yepyeni bir ad bulasın. Yepyeni bir sözcük.
İşkence diyorum, çünkü senin bitmez tükenmez soruların var, diyor Birinci Ses.
Cevapsız sorulardan sözediyordum, diyor İkinci Ses. Bunların tümü bir tek soru belki.
Evet, diyor Birinci Ses. Onun için cevap bulamıyorum.
Hiç bir zaman cevap bulamayacağımızı çoktan öğrenmiş olmamız gerekirdi, diyor İkinci Ses.
Öyleyse niçin soruyorsun? diyor Birinci Ses. Niçin tekrarlıyorsun? Niçin uykularımı kaçırıyorsun? Niçin bıkmadan, yılmadan, usanmadan, yorulmadan aynı soruyu soruyorsun bana?
Benim sorum benimdir, diyor İkinci Ses (kesin). Sana, hiç bir zaman soru sormadım. Benim sorularımı sen benimsedin.
Ve işkence böyle başladı, diyor Birinci Ses.
Ve böyle sürecek, diyor İkinci Ses.
Niçin? diyor Birinci Ses.
Yoksa kaçmak mı istiyorsun? diyor İkinci Ses.
İsterdim, diyor Birinci Ses. Ama biliyorum ki elimden gelmez.
Öyleyse yapacak başka bir şeyimiz yok, diyor İkinci Ses. Devam —
Ediyoruz ya, diyor Birinci Ses.

Ne yapmamı istiyorsun? diyor Birinci Ses.
Biraz daha konuşmanı, diyor İkinci Ses.
Yetmedi mi? diyor Birinci Ses.
Daha dur bakalım, diyor İkinci Ses.
Ne anlatayım? diyor Birinci Ses.
Herhangi bir şeyi. Her şeyi, diyor İkinci Ses.
Çok zor, diyor Birinci Ses.
Biliyorum, diyor İkinci Ses. Ama denemeye değer.
Belleği mi çalıştıralım demek istiyorsun? diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. O kabuk tutmuş belleğimizi.
Hiç bir şey ansımıyorum, diyor Birinci Ses. Önemli hiç bir şey ansımıyorum. Ansıdıklarım kopuk kopuk.
Ansıma çatlakların arasından, diyor İkinci Ses.
Bir sızıltı gibi, doğru, diyor Birinci Ses. Ya da kopuk kopuk. Ya da dökük dökük. Nasıl istersen.

Ansınanlar bir cevap getirecek sanıyorsan, aldanıyorsun diyor (gene) Birinci Ses.
Hayır, diyor İkinci Ses. Ama soruya bir açıklık getirebilir. (Sonra.) Getirmese de olur.
Ansıyış belleği çalıştırıyor, diyor Birinci Ses.
Hiç değilse, diyor İkinci Ses.
Ve beyni, diyor Birinci Ses.
Hiç şüphesiz.
Düşündürüyor. Düşünmek zorunda bırakıyor.
Şüphesiz.
Düşünülmek istenenleri.
Zorunlu olarak.
Zorunlu ve karışık olarak.
Bir düzeni yok kuşkusuz.
Ne de bir süzeni.
Yöntemsiz olduğu zaman.
Bazı durumlarda.
Evet.
Nedir bunlar?
Örnekleme ile söyleyecek olursak: bazı insanlar — adları unutulmuş.
Başka?
Bazı adlar — kimlerin olduğu unutulmuş.
Başka?
Bazı insanlar — kaçmış.
Başka?
Bazı insanlar — kaçırılmış.
Başka?
Bazı insanlar — ölmüş.
Başka?
Bazı insanlar — öldürülmüş.
Başka?

Bazı hayvanlar — evcil.
Başka?
Bazı bitkiler — yolunmuş ya da solmuş.
Başka?
Bazı evler — çökmüş.
Başka?
Bazı gemiler — batmış ya da karaya oturmuş.
Başka?
Bazı bedenler — sevilmiş.
Başka?
Bazı sözler — yazılmış.
Hiç bir konuşma, hiç bir anı yok mu bütünlüğü içinde yaşayan, parçalanmayan? Şimdi, şu anda yeniden yaşanabilecek?
Genellikle kopuk kopuk, diyor Birinci Ses.
Neler? diye soruyor İkinci Ses.
Belli bile değil, diyor Birinci Ses. Her biri kopuk kopuk. Her biri paramparça. Her biri kendi yalnızlığında. Her biri kendi karanlığında. Her biri kendi unutuluşunda.
Ama gene de yaşıyorlar, diyor İkinci Ses.
Kuşkusuz, diyor Birinci Ses. Kendi yaşamlarını. Örneğin çocuğunu emziren bir kadın. Ama kim? Nerde? Ne zaman? (Görsem tanırım. Ama biliyorum ki görmeyeceğim bir daha. Bunu biliyoruz değil mi? Bir daha görmeyeceğimi. Aynı görüntüyü. Bugün gördüğümü yarın görmeyeceğimi? Göremeyeceğimi?)
Boşluklardan sözediyorsun değil mi? diyor İkinci Ses. Dolduramadığın boşluklardan?
Sende bir bütün yok, diyor (gene) İkinci Ses. Sende hep parçalar, öyle değil mi?

Evet.
Bir bütünden kopmuş, parçalanmış, koptuğu yerle yeni bir bağ kuramayan, bir araya gelip o bütünü yeniden oluşturamayan?
Oluşturamayan, kuramayan, evet, diyor Birinci Ses (sanki yenik). Ama açıklayacak olursak, şöyle: bir bütün, bölünmüş, bazı parçaları yitmiş (unutulmuş), böylece bütün ortadan silinmiş, ortada yalnızca parçalar kalmış. Ya da hiç bir işe yaramayan (hemen hemen) bir tek parça. Bir bütün onunla kurulabilir mi? Ondan yola çıkarak bir bütün ansınabilir, yeniden yaratılabilir mi?
Sanmıyorum, diyor İkinci Ses.
Ben de, diyor Birinci Ses. O bütünün parçası olarak ansıdığım kokular var, bugün, şu anda, dilediğim anda, bende yaşayan.
Nasıl kokular? diye soruyor İkinci Ses (merakla).
Örneğin bir dere kokusu — kurumuş.
Bir bitki, bir çiçek kokusu — solmuş.
Bir hayvan kokusu — ölmüş.
Bir insan kokusu. Bir ev kokusu.
Bir su kokusu — içilmiş.
Bir deniz kokusu — çekilmiş.
Bir koltuk altı kokusu — öpülmüş.
Bir insan kokusu — koklanmış.
Ne yorgunluk, diyor İkinci Ses.
Kokularınki mi? diyor Birinci Ses. Nice rahat döşeklere değişmem.
Ya o rahat döşeklerdeki düşüşlerin kokusu? diyor İkinci Ses.

Ya o kalkışların kokusu? diyor Birinci Ses.
Ya o düşüş-kalkışlarınki? diyor İkinci Ses.
Ya o kalkış-düşüşlerinki? diyor Birinci Ses.
Ya o kalkış-düşüş-kalkışlarınki, diyor İkinci Ses.
Gençliğin, genç yaşımızın, delikanlılığınızın demek istiyorsun, diyor Birinci Ses.

Gülüyorlar.
Sözcüklere mi?
Yitmiş gençliğe mi?
Gülüyorlar.

Yollara düştüğün günleri, diyor İkinci Ses, ansıyor musun?
Çok düştüm yollara, diyor Birinci Ses. Sözünü ettiğin hangisi?
Kendini bir kentten bir kente vurduğun, hiç bir yerde erince kavuşamadığın günlerden, diyor İkinci Ses.
Nerden çıktı bu, böyle, birdenbire, bu sürgünde? diyor Birinci Ses.
Hiç bir yerden, diyor İkinci Ses. Bellekten.
Nedir çıkan o iğrenç bellekten? diye soruyor Birinci Ses.
Anlatıyor İkinci Ses:
Sen
ordan oraya gidiyordun
nereye gittiğini kendin de bilmeden
yalnızca gitmek için gidiyordun
yollarda, yolculuklarda kurtulacağını sanıyordun
gidişlerin seni kurtaracağını umuyordun.

o büyük sözü unutmuştun (delikanlılığında sık sık söylediğin): *Yurdundan kaçmakla kendinden kaçacağını mı sanıyorsun?*
Kaçtığın neydi? Bana sorarsan onu bile bilmiyordun. Yalnız yollardaydın. Tek başına. Ya da yanında bir dişi. Yani iki başına. İtişe kakışa. (Bu yazı nerede geçirelim? Nerde istersen. Bir dağ başında. Hayır bir deniz kıyısında.) Deniz eski tutkundu. Deniz ve güneş. Güneşe bırakmak istiyordun bedenini. Hiç bir şey düşünmemek. Güneşte erimek. Boşaltmak içini. Yokolmak. Yanmak, iştahmca yemek, susuzluğunca içmek, gücünün yettiğince sevişmek.
Evet.
Ansıyor musun o yolculuğumuzu?
Ansıman gerek. Sanki bir balayıydı. (Belki de bir balayıydı. İlk ve son.)
Aylardan Temmuz olmalıydı.
Uzun bir gece yolculuğundan sonra bir sınır kentine varmıştın.
Yanındaki dişi: Burası çok güzel. Okyanus. Gitgel. Güneş. Daha öteye gitmeyelim. Daha fazla yorulmayalım.
Sen: Ben sınırlarda oturamam. Devam edelim. Yakıcı sıcakta, trenleri değiştirerek, bir trenden inip öbürüne binerek, bütün bir gün yolculuk etmiş, en sonunda, o nehrin kıyısındaki, pis, yıkık kente varmıştınız.
Öylesine yorgundun ki, karşına çıkan ilk otele girmiştin. Boş bir odası vardı. Koskoca bir oda, *suite*'iyle birlikte (kah-kah-kah). Yandaki bölme (gene koskoca) bir banyo. Doğrusunu

söylemek gerekirse sıcak ve aydınlık bir odaydı. Pencerenin demir kepenklerini kapamıştın. Odalarda, öteden beri, loşluğu severdin.
Banyonun musluklarını açmış, sonra soyunmuştun.
Yanındakini de soymuştun.
Banyoyu dolduran su, buz gibiydi. Sen banyoya girdiğinde, sıcak su musluğundan bir ses gelmiş, onu bir buhar izlemiş, sonra kaynar su akmaya başlamıştı.
O, ancak su ılındıktan sonra girmişti banyoya. Banyoda başlayan sevişmeniz, geniş yatağın ipek örtüsü üstünde sona ermişti.
Bugünmüş gibi ansırım, pembe, işlemeli, ipek bir örtüydü, gün boyu, açık pencereden giren güneşin ısısını taşıyan.
İşin bitip sırt üstü döndüğünde, tavandaki Endülüs süslemelerini görmüştün ilkin.
Sonra, yolculuğun, sevişmenin yorgunluğu ve yıkanmanın etkisiyle dalıvermiştin.
Uyandığında miden kazınıyordu. Açlığını ansımıştın.
Yanındaki uyuyordu (çırılçıplak).
Uyandırmıştın.
Hadi gidip karnımızı doyuralım.
Giyinip çıkmıştınız otelden.
Yolunuzun üstündeki aşevlerinden birine girmiştiniz.
Ismarladığınız yemekler: Mürekkep balığı tavası, Küba usulü pilav, salata ve buğulu bir şişe *rosé*.
Yemeği çarçabuk yiyip çıkmıştınız burdan.

Çıktığınızda kentin yoksul çocukları sarmıştı çevrenizi. KASTRO... KASTRO, diye bağırıyorlardı ardından.
Ne demek istediklerini anlamadın.
Yorgun olduğunu söyleyen *yoldaşını* otele bıraktın.
Sen kenti görmek istiyordun.
Irmak boyu yürümeye başladın.
Irmak (sapsarı, kirli bir su) yavaş yavaş akıyordu Okyanusa doğru. Kıyısında camları kırık, tuğlaları kirli fabrikalar ve pis bir koku.
Bir ara
bir leş gördün
suyun akıntısına kapılmış giden bir leş.
Koca bir köpek leşi
ya da bir başka hayvanın leşi,
bilmiyorum
bildiğim bir leş olduğu
— ve senin dikkatini çektiği —
suyun ağır akıntısında yol alan.

O kentten çabuk ayrıldınız.
Sabah uyandığında yanındakine şöyle dedin:
Hadi yap bavulları, çekip gidelim.
Nereye?
Nereye olursa.
Tren var mı? Sordun mu?
Hayır. Ama yoksa da gidelim.
Vardı tren. Güneye inen bir tren.
Binmiştiniz.

Ve o dayanılmaz sıcakta
meyvesiz ağaçları
tek katlı kireç badanalı evleri
papazları, papaz okulu öğrencilerini
eşekler ve eşek üstündeki köylüleri
beyaz badanalı kiliseleri görerek
iniyordunuz Güneye doğru.
Sen hırslı hırslı soludun
Yanındaki, bilmiyorum hangi kitabı okuyordu.
Sen, akşam çökene, trenin varacağı son kente varana değin, ağzını açıp tek bir sözcük söylemedin. Yalnız içinden konuştun (bu gibi durumlarda, her zaman olduğu gibi).
Kendi kendine dedin:
Nerden çıktım bu yolculuğa
plansız
haritasız?

Ansıyor musun o kenti? diyor İkinci Ses.
Elbette, diyor Birinci Ses.
Orda, durmak bilmeksizin iç savaşı yaşamıştın, diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses. Kendi iç savaşımı.
Ama burası, onların iç savaşının izlerini taşıyordu. Sonradan gelenler, yenenler, bu izi ortadan kaldırmak için ellerinden geleni yapmışlardı. Ama gene de başaramamışlardı. Dört bir yanda görülüyordu bu. Duvarlarda. Yıkık binalarda. İnsanların yüzünde. Konuşmalarında.
Evet, diyor Birinci Ses. Oraya gitmeden, kitap-

larda da okumuştuk bunu, plaklardan da dinlemiştik.
Fakat sen o günleri yaşamadın. Bilmezsin, diyor İkinci Ses.
Nasıl? diyor Birinci Ses.
Sen o sıralarda doğmamıştın. Ya da yeni doğmuştun. Yazmasını okumasını, bilmiyordun.
Sen öyle bil, diyor Birinci Ses. Çoktan doğmuştum. Her zamanki gibi doğmuştum. Konuşmasını da, okuyup yazmasını da senden önce öğrendim ben. Yani, soru sormasını demek istiyorum. Niçin birbirlerini öldürüyorlar? Niçin ben burda—?
Garip, diyor İkinci Ses. Ben seni bu kadar yaşlı bilmezdim. Kaç yaşındasın sahi? Gerçek yaşını soruyorum.
Gerçek yaşım mı, diyor Birinci Ses. Gerçek yaşım mı? Bunu bana sen mi soruyorsun? Çok yaşlı olmalıyım. Bilmiyorum gerçek yaşımı. Annem gibi. Ama çok yaşlı olmalıyım.
İnanılır gibi değil, diyor İkinci Ses. Hiç göstermiyorsun.
Saklıyorum, diyor Birinci Ses. Öldüğümde göstereceğim.
Eh, öyleyse yakında öğreneceğiz, diyor İkinci Ses (alaylı).
Sandığın kadar erken değil, diyor Birinci Ses. Daha yaşayacak çok günlerim var.

Ne garip bir havası vardı o kentin, değil mi? diyor İkinci Ses.
Bunaltıcı, diyor Birinci Ses.
Öldürücü, diyor İkinci Ses.
Kavurucu, diyor Birinci Ses.
Nasıl yaşadın o kentte, bugün bile anlamıyorum, diyor İkinci Ses.
Otelde, o loş otel odasında, diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Kadınını orda bulmuştun.
Bu oteli o bulmuştu. Senden önce gelip yerleşmişti. Adresi sana bildirmişti. Sen, trenden indiğinde, telefon etmiştin. Otelde seni bekliyordu. Pek uzak değildi otel. Yol boyu, buram buram terlerken, iç savaşı düşünmüştün.
Evet, diyor Birinci Ses. İyi ansıyorsun. İki iç savaş. Biri geçmişteki, biri o günkü.
Otele vardığında, ilkin birinci kattaki 13 numaralı odaya çıkmıştın. Kapıyı vurmadan açmıştın. O (dişin) yatakta çırılçıplak uzanmış seni

bekliyordu. Hiç bir şey söylememiştin. Elindeki bavulu bir kenara koyup, soyunmuş, lavaboda elini yüzünü yıkamıştın. Ve ayaklarını.
O: istersen bir duş al, yanda bir duş var.
Sen: İstemez. Ve olanca yorgunluğun, olanca terin, olanca isteğinle çıplaklığı üstüne atmıştın kendini.
Gülüyor Birinci Ses. O ne kokuydu! diyor. Otel kokusu, ter kokusu, yaz sevişmesi kokusu. Bütün bunların yanında bir de barut kokusu.
Barut kokusu mu? diyor İkinci Ses. O da nerden çıktı?
O kentte kaldığım sürece, durmadan barut kokusu duydum, diyor Birinci Ses.
Oysa silahlar susalı çok olmuştu, diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses. Ama gene de havada kokusu kalmıştı barutun.
Afrika mıydı orası? diyor Birinci Ses.
Hayır, sanmıyorum, diyor İkinci Ses. Çok sıcaktı, bir iç savaştan çıkmıştı, ama Afrika olduğunu sanmıyorum. Sokaklardaki insanlar bayağı beyazdılar. Seninle benim gibi. Hemen hemen.
Doğru, diyor Birinci Ses. Yanılmış olmalıyım. Karıştırmış olmalıyım. Doğru, Afrika olamaz.
Nedir seni yanıltan? diyor İkinci Ses.
Belki dişim, diyor Birinci Ses.
Olabilir mi? diyor İkinci Ses. Bir zenci değildi ki.
Kim demiş? diyor Birinci Ses. Başka başka şeylerden sözediyor olmalıyım? Beni o sıcak ken-

tin otelinde bekleyen bir zenci değilse kimdi?
O kadar unutkan olabilir misin? diyor İkinci Ses. Ömrün boyu bir zenciyle bir kez yattın. O da nerde ve nasıl, çok iyi ansıman gerekir. Çünkü unutulur gibi değildi.
Unutmuş olmalıyım, diyor Birinci Ses. Sen anlat bana o kenti. O dişiyi. O beni.
Beyaz, sarışın bir dişiydi. Seviştikten sonra yandaki banyoya girip yıkanmıştın. Soğuk duş, biraz olsun kendine getirmişti seni. Sonra tıraş olmuş, odaya dönüp giyinmiş ve çıkacağını, gezineceğini söylemiştin.
O: Tek başına mı?
Sen: Evet.
O: Bu saatte dışarı çıkılmaz. Öldürücü bir sıcak var. Bekle, gün batsın.
Sen: Sıcakta dolaşmak istiyorum. Güneşin altında.
O: Bu bildiğin güneş değil. Çarpar. Öldürür.
Sen: Bir deneyelim bakalım.
Denemiştin. Her zamanki gibi plansız.
İnsansız kentin içinde ordan oraya dolaşarak, bol bol terleyerek, açık bulduğun kahvelerde soğuk bir şeyler içerek.
Gün batımına doğru onunla bir kahvede buluştun. Bir açık hava kahvesinde. Ondan önce gelmiştin buraya. Önünde bir gazete vardı. Dilini bilmediğin bu ülkenin bir gazetesi. Dilini biliyormuş gibi okuduğun. O geldiğinde, gazeteyi bırakmış, yolculuğunu anlatmış, sonra sormuştun:
İç savaşın izlerini gördün mü?

Senin yüzünde izliyorum, demişti. Gerçek bir iç savaşın izlerini. Senin yüzünde, gözlerinde.
Uzun zaman izledi.
Bıkıncaya değin.

Filozof muydu bunu söyleyen? Yoksa psikolog mu? Yoksa sosyolog mu? Yoksa bir orospu muydu? diye soruyor Birinci Ses.
Unuttum, diyor İkinci Ses.

Hatırlıyor musun o geceyi? diye soruyor Birinci Ses.
Hangi geceyi? diye soruyor (bu kez) İkinci Ses.
Hep birlikte (sen, ben, o, biz, siz, onlar) töremiz gereği yerde kilimlerin üstüne yattığımız çırılçıplak geceyi?
Üstümüze geyik postlarının atıldığı ve yanımızda dişilerimizin olduğu geceyi mi?
Evet, diyor Birinci Ses.
Hatırlatma, diyor İkinci Ses.
Orda da tutamamıştın dilini, diyor Birinci Ses.
Nerde tutabildim ki, diyor İkinci Ses.
Ama orda tutman gerekiyordu, diyor Birinci Ses.
Hatırlatma, diyor İkinci Ses.
Arada bir hatırlatmam gerek, diyor Birinci Ses. *Hatırlatma* sözcüğünü ve geçirdiğin sınavları.
Hatırlatma dedim, diyor İkinci Ses.
Yalnız dilini değil, yanılmıyorsam belini de tutamamıştın, diyor Birinci Ses.

Onu hiç bir zaman tutamadım, diyor İkinci Ses.
Yalanın gereği var mı? Elimde değildi. Tanrı'nın bildiğini kuldan saklayamam. Senden, benden ve onlardan, hiç kimseden saklayamam.
Hoş belini burda da tutamadın ya, diyor Birinci Ses.
Hatırlatma dedim, diyor İkinci Ses.
Neyi hatırlatmayayım, daha dün oldu, diyor Birinci Ses.
Dünü hatırlatma, diyor İkinci Ses.
Peki, az önce olanı? diyor Birinci Ses.
Az önceyi de hatırlatma, diyor İkinci Ses.
Ne zaman yokolacaksın? diyor Birinci Ses.
Buzlar çözüldüğünde, diyor İkinci Ses.
Etler kemikten ayrıldığında
kemikler çürüyüp dağıldığında
bellek rüzgârda savrulduğunda
toprak ana kuruduğunda
anılar yokolduğunda.
Yani hiç bir zaman, diyor Birinci Ses.
Yok, eli kulağındadır, diyor İkinci Ses.
Senin elin, diyor Birinci Ses.
Ne kadar zekisin, diyor İkinci Ses.

Eski günleri bıraksak, ne dersin? diyor Birinci Ses.
Bence bir sakınca yok, diyor İkinci Ses.
Doğan güne baksak, diyor Birinci Ses.
Her sabah bakıyoruz, diyor İkinci Ses.
Olup bitenlerden, geçip gidenlerden gerekli dersleri alsak, ne dersin? diyor Birinci Ses.
Ben hazırım, diyor İkinci Ses.

Bu durumda neden söz edeceğiz biliyor musun? diyor Birinci Ses.
Hayır, diyor İkinci Ses. Her şeyden. Belki. Hiç bir şeyden.

Belki bir düşten, diyor Birinci Ses.
Görülmemiş, diyor İkinci Ses.
Belki bir gerçekten, diyor Birinci Ses.
Duyulmamış, diyor İkinci Ses.
Belki bizden, diyor Birinci Ses.
Yetmedi mi? diyor İkinci Ses.
Belki onlardan, diyor Birinci Ses.
Niçin olmasın? Olmalı, diyor İkinci Ses.
Belki hiç bir şeyden, diyor Birinci Ses.
Belki sessizlikten, diyor İkinci Ses.
Belki havadan, diyor Birinci Ses.
Belki sudan, diyor İkinci Ses.
Hiç bir zaman, diyor Birinci Ses.
Öyleyse seçelim, diyor İkinci Ses.
Neyi? diyor (şaşkın) Birinci Ses.
Konumuzu, diyor İkinci Ses.
Konumuzu mu? diyor (şaşkın) Birinci Ses.
Konumuzu seçmedik mi? Yıllarca önce?
Fakat, diyor İkinci Ses. Hep aynı konunun çevresinde dolanıyoruz.
Başka ne yapabiliriz? diyor Birinci Ses.
Bir az değişiklik, bir az renk, diyor İkinci Ses.
Tümü konumuzun içinde, diyor Birinci Ses.
Doğru, diyor İkinci Ses.

İnsan, diyor Birinci Ses.
İnsan mı, insanlar mı? dedin, diyor İkinci Ses.
Hiç bir şey demedim, diyor Birinci Ses.
Sonra susuyor.

Yattığı yerden kalkıyor. Pencerenin önüne gidiyor. Gün batmak üzere. Kar ve kar. Başka hiç bir şey. Karşı tepelerde, yer yer, kardan fışkıran birkaç ağaç. Göz yoran bir aklık. Pencerenin kepenklerini kapıyor.
Yeter! Yeter!
Konuşmak yeter. Susmak yeter.
Belleği çalıştırmak.
Düşlemek.
Düş görmek.
Sürekli yorgunluk.
Buraya geldik. Dağ başına. Gene bitmedi.
Yeter artık!

Yeniden yatağa dönüyor. Uzanıyor.
Soluğunu kesiyor.
Ölüm sessizliği. (Bu sessizlikte bile sessizlik arıyor.) Yüreğinin atışını dinliyor.
Gözleri kapalı.
Gözkapaklarının ardında: uçsuz bucaksız bir oda. Masalsı (gibi).
Duvarları halı ve kilimlerle kaplı. Aralarında, altın varak yaldızlı eski birkaç çerçeve. Istanbul işi. İçlerinde ne idüğü belirsiz resimler. Bazılarında birtakım yazılar. Köşede bir yerde, eski bir eldeğirmeni asılı. Yerde, yan yana dizilmiş, çeşitli boyda ve yapıda havanlar (tunç, tah-

ta, mermer... Roma, Selçuk, Osmanlı, İtalyan...). Ortada uzun bir masa. Masif meşe. Stil Rönesans. Yapı İngiliz. Tavandan bir avize iniyor. Kristal. Tozlu. Sönük.

İlerliyor. Halının üstünde ıslak (ıslak?) ayak izleri. Önünde bir kanepe var. Sırtı çok yüksek. Üstü kadife kaplı. Bu kanepeye yaklaşıyor. Yaklaştı. Kanepenin üstünden sarkıyor. Bir kadın var. Çıplaklığını örten uzun, sarı saçları var.

Gözleri kapalı. Göğsüne inen sarı saçları, ıslak.

Uyuyor mu, uyanık mı, belli değil.

Soluyuşu kesik.

Kendisine yaklaşan ayak seslerini duymadı. Ya da duydu, duymazlıktan geliyor.

O, dönüyor, kanepenin önüne geliyor. Halının üstüne oturuyor.

Yumuşak, yer yer dökülmüş, eski, ama ana niteliğini koruyan bir Konya halısı bu.

Kadının elini tutup bacaklarının arasında çekiyor. Kadın (gene) gözlerini açıp bakmıyor. O, başını koyuyor iki bacağın ortasına. Kadının sağ eli, onun ensesini buluyor. Başı, kanepenin sırtında, soldan sağa dönüyor (gözler hep kapalı). Bir süre sonra dudaklar aralanıyor. Dişler sıkılıyor. İnleme başlıyor.

Halının üzerindeler.

Erkek kalktığında, Saatim nerde? diye soruyor. Saatim nerde? Ne kadar geçti, bilmiyorum. Saatimi bir yerde unuttum. Zaman yok. (Hiç değilse burda. Hiç değilse bu anda).

Zaman.

Oysa dakikalar sayılıyor. Saniyeler sayılıyor. Oy-

sa (gene de) zamanın olduğu söylenemez. Yağan kar sayılıyor. Gelen mektuplar (gelirse). Dinlenen radyo. Alınan haberler (Vietnam'da bugün... Ortadoğu savaşı... Biafra'da açlık... Paris'te genel grevler... Johnson'un son demeci...). Doğan güneş. Batan güneş. Bir gün daha geçti. Bir gün daha yaklaştık. (Neye?)
Yatılıyor, kalkılıyor. Düşler görülüyor. Uykulu ve uyanık (az önceki gibi).
Günler, saatler, dakikalar kimin?
Yatılıyor. Gözler kapanıyor. Ama uyuyan yok. Düşleniyor:

Uçsuz bucaksız bir oda. Masalsı (gibi). Duvarları halı ve kilimlerle kaplı. Aralarında varak yaldızlı birkaç çerçeve. Süslü birkaç yazı içlerinde

Bu akşam konuşmaya niyetin yok, görüyorum, diyor İkinci Ses.
Bu akşam düşlerinle başbaşa kalmak istiyorsun, görüyorum, diyor İkinci Ses.
Bu akşam devam etmek istemiyorsun, anlıyorum, diyor İkinci Ses.
Bu akşam sevişmek istiyorsun, belli, diyor İkinci Ses.
Niçin devam edeyim? diyor Birinci Ses.
Neye? diyor İkinci Ses. Yaşamaya mı?
Buradaki yaşamamız, konuşmak, diyor İkinci Ses. Onu demek istedim.
Başka yapacak bir şey yok da onun için mi? diyor Birinci Ses.
Niçin devam? Bunu sordum, diyor İkinci Ses.
Neye devam? diyor Birinci Ses. Konuşmaya mı?
Hayır, yazmaya, diyor İkinci Ses.
Görüyorsun ki ışığımız yok, diyor Birinci Ses. Gazımız bitti. Karanlıktayız.

Olsun, diyor İkinci Ses. Karanlıkta da yazılabilir.
Okunmaz bir yazıyla, diyor Birinci Ses.
El yordamıyla, diyor İkinci Ses.

Sürgünlük günlerini ansıyor musun? diyor Birinci Ses.
Ansımak mı? Yaşıyoruz ya, diyor İkinci Ses.
Bu kaçıncısı? Sen ondan haber ver, diyor Birinci Ses.
Saymadım, diyor İkinci Ses. Ama ne ilki, ne de sonuncusu olmalı.
Kuzeyde, karlı bir ülkedeydik bir zamanlar, bunu biliyorum, diyor Birinci Ses. Sonra Güneyde güneşlik bir ülkeye göç ettik. Orada da tutunamadık. Denizi aradık. Yeniden yola koyulduk, ansıyor musun? Yolumuz bir adaya düşmüştü.
Niçin durmadan eski günleri, eski sürgünleri ansıyorsun? diyor İkinci Ses. Niçin bana eski günleri, eski yaşamaları anlatıyorsun? Bitmedi mi daha?
Niçin alınıyorsun? diyor Birinci Ses. Tüm bunların bir nedeni var. Bilmen gerekir bu nedeni.
Neymiş o neden? Söyle de öğrenelim, diyor İkinci Ses.

Belleği çalıştırmak, diyor Birinci Ses.
Ne elde edeceğini umuyorsun bununla? diyor İkinci Ses.
Hiç bir şey, diyor Birinci Ses. Bugüne değin ne elde ettik? Ne elde etmek için çalıştık? Hiç bir şey ummuyorum. Ama gene de diyebilirim ki—
Ama gene de, ne diyebilirsin? diyor (kızgın) İkinci Ses.
Hiç yoktan iyidir, diyebilirim, diyor Birinci Ses. Bu odada, bu dağ başında, bu yolların kapanmışlığında, bu posta yokluğunda, genc de, hiç yoktan iyidir, diyebilirim.
Nedir iyi olan? diyor İkinci Ses.
Ansımak. Belleği çalıştırmak, diyor Birinci Ses.
Doğru, diyor İkinci Ses.
Kuzey... Karlı ülke, diyor Birinci Ses.
Güney... Güneş, diyor İkinci Ses.
Batı, rutubetli diyar, diyor Birinci Ses.
Kuzeybatı sisli kent, diyor İkinci Ses.
Güneş, deniz, ada, diyor Birinci Ses.
Akdeniz mi? diyor İkinci Ses.
Belki İspanya, belki Portekiz, belki Sifilis, diyor Birinci Ses.
Sen de biliyorsun ki ona hiç bir zaman bulaşmadım, diyor İkinci Ses.
Çok şükür, diyor Birinci Ses. Ama bulaşmaman için, doğrusu hiç bir neden yoktu.
Doğrusun, diyor İkinci Ses.
Yaşamak için elinden geleni yaptın, diyor (alaylı) Birinci Ses.
Suç kimde? diyor Birinci Ses.

Herhalde bende, diyor İkinci Ses. Seni ordan oraya ben sürdüm.
Sürgünlerim hep gönüllüydü, diyor İkinci Ses.
Bu kez de mi? diyor Birinci Ses.
Tümü, diyor İkinci Ses.
Bir gün bu kentleri anlatacaksın bana değil mi? diyor Birinci Ses.
Anlatmak için hiç bir şeyim kalmadığında, belki, diyor İkinci Ses.
Tükendiğinde mi, demek istiyorsun, diyor Birinci Ses.
Onu demek istedim, diyor İkinci Ses.
Öyleyse yarından tezi yok başlayabilirsin, diyor (yeniden alaylı) Birinci Ses.

Zaman geçmiyor, diyor Birinci Ses.

Niçin istiyorsun zamanın geçmesini? diyor İkinci Ses.

İhtiyarlamak için, diyor Birinci Ses.

Zaman geçiyor, diyor İkinci Ses. Hem de kendiliğinden. Bu konuda çok yorma kendini.

Zamanın geçtiğini duymuyorum burada, diyor Birinci Ses. Sanki her şeyle birlikte zaman da durmuş.

Belki de durmuştur. Belki her zaman durmuştur. Bundan sana ne?

Günler sayılıyor, diyor Birinci Ses. Saatler sayılıyor. Nasıl bana ne?

Zamanın akışını çabuklaştır, madem bu kadar ilgilisin, diyor. İkinci Ses. Ağırlığını duymamak için üstünde. Bu bizim elimizde.

Nasıl? diyor Birinci Ses.

Anlatarak, eski günleri anarak, geleceği düşünerek, diyor İkinci Ses.

Bunun bir yardımı dokunur mu sanıyorsun? diyor Birinci Ses.

Başka bir çıkar yol göremiyorum, diyor İkinci Ses. Özellikle bu içinde bulunduğumuz koşullarda.

Öyleyse konuş, anlat, ama yalnız gelecekten sözet, diyor Birinci Ses.

Gelecekten sözetmek için, diyor İkinci Ses. Dünü ansımak, bugünü sözcüklere aktarmak gerek.

Öyleyse sus. Kapa çeneni, diyor Birinci Ses. Hiç değilse bu akşam.

Hayır, diyor İkinci Ses. Sen başladın. Ben devam edeceğim. Eski günleri anlatacağım. Eski yaşamaları. Eski ölümleri. Eski aşkları. Eski yerleri.

Yeter, diyor Birinci Ses. Dinleyesim yok. Yeter.

Dinlesen de, dinlemesen de, diyor İkinci Ses. Hiç bir şey yazmaz. Kendim için konuşuyorum şu anda.

Büyük bencil, diye suçluyor Birinci Ses. Her zaman böyleydin. Her zaman kendin için konuştun. Her zaman kendin için anlattın. Her zaman kendin için yaşadın. Anlatacaklarını, hiç değilse, içinden anlat.

Zaten içimden konuşuyorum, diyor İkinci Ses. Her zaman yaptığım gibi, Dışarı vuran yalnız mırıltılarım. Dışarı vuran sözcükler değil. Olsa olsa heceler. Önleyemediğim.

Hepsi senin olsun, diyor Birinci Ses. Şunu bil ki seni dinlemeyeceğim bu gece.

İster dinle, ister dinleme, bu sana kalmış bir şey, diyor İkinci Ses. Ben başlıyorum.
Ve başlıyor İkinci Ses:
Neydi adı? — Karakura. — Albastı olmasın? — Hayır çarşambakarısı. — Belki de Karakancaloz. Yok canım o Süleyman'dı. — Öyleyse bu Albız. — Hayır Alboz. — Ya da Cangoloz. — Ne yapmıştı ki? — Evimize uğramıştı. — Ne zaman — Doymazderede ben küçükken. — Ansıyorum, kara kuru soğuk bir geceydi..... aylardan yanılmıyorsam pederim cemheri..... seni de almaya gelmişti... — Kim?.. — Pederim. — Olabilir. — Bilmiyorum, uyuyordum. — Ama izlemiştin onu — Ben mi? — Öyle dediler. — Ama çok şükür kapıdan çıkmamıştın. Çıkmadan kapıdan, uyanmıştın. Bir ders olmuş muydu bu sana? — Sanmam. — Hiç mi? — Bilmiyorum. Sanıyorum korkuyu öğretmişti bana ve her şeye inanmayı. — Her şeye mi? — Evet Kakkar'a Cettar'a, Gaffar'a, Evel'e, Ahir'e, Aziz'e, Samet'e, hem de Vahid'e. — Tüm bunlara inandın mı? — Evet. Her zaman. — Ne kadar zaman? — Bin yıl öncesine kadar.

Tüm bu anlattıkların bitti, diyor İkinci Ses.
Nedir bitecek olan? diyor Birinci Ses.
Tüm bu anlattıkların, diyor İkinci Ses. Saçma. Yaban. Bencil. Tüm bu anlattıkların. Anlamsız. Ya da anlamı yalnız sende saklı olan.
Ama daha bir şey anlatmadım ki, diyor Birinci Ses.
Biliyoruz, diyor İkinci Ses (çoğul). Tüm sustukların. Tüm kendine sakladıkların. Tüm anlatmak isteyip anlatamadıkların. Tüm anlatacakların (bir gün). Tüm anlatmak isteyip vakit bulamadıkların. Tüm anlatmak isteyip sözcük bulamadıkların. Tüm çabaların. Boş, yankısız. Tüm sen.
Öyleyse çekip gitmem gerek, diyor Birinci Ses.
Öyleyse artık ağzımı açmamam. Açarsam da uzaklarda. Senden uzaklarda. Senden ayrılmanın zamanı geldi öyleyse.
Yaran gene kanamaya başladı, öyle görülüyor, diyor İkinci Ses.

Hiç bir zaman kabuk bağlamamıştı ki yaram, diyor Birinci Ses. Kanaması için senin kaşıman gerekmiyor.
Çok şükür, diyor İkinci Ses. Yoksa benim için çok acı olurdu bu.
Benim yaram bir şir pençe, diyor Birinci Ses. Göğsümün üstünde. Sol göğsümün.
Onulmaz bir yara, diyor İkinci Ses (eğlenerek). Bir kanser olmasın.
Kes, diyor Birinci Ses. Yeter artık. Dayanasım kalmadı.
Bana mı, yarana mı? diyor İkinci Ses.
İkiniz de aynı bokun soyusunuz, diyor Birinci Ses.
Ne zamandan beri? diyor İkinci Ses.
Her zamandan beri, diyor Birinci Ses.
Bilmiyordum, diyor İkinci Ses.
Bilmen gerekirdi, diyor Birinci Ses.
Öcünü benden alıyorsun, diyor (kırgın) İkinci Ses.
Kes, diye bağırıyor Birinci Ses. Kes sesini. Açma o iğrenç ağzını. Bir şey söyleme. Yalnız dinle.
Neyi? diyor İkinci Ses.
Dinle, diyor Birinci Ses.
Dinliyorlar gecenin içinde uluyan köpekleri, inleyen Kuzey rüzgârını. Dinlerken devam ediyor Birinci Ses. (Sanki) ikisinin adına:

yünlerin kokuları
ağaçların zamanları
dönen dolapların girdapları

bir mırıltı gibi
yanıyor bizde.
Yazgımız bu.

Bir inilti gibi söylüyor bu garip sözleri Birinci Ses. Tekdüze, ama gene de, bir yükselen, bir alçalan bir inilti gibi. Gırtlağından söküp atmaya çalıştığı sözcükler gibi. Belki ilkel, belki dinsel bir ilahi gibi.
Bir mırıltı gibi mi? diyor (şaşkın) İkinci Ses.
Söz gelişi, diyor Birinci Ses.
Söz gelişi, yazgı, evet, diyor İkinci Ses.

Bir süre susuyorlar.
Köpekler bile ulumalarını kesmiş.

Biliyor musun, sen bir az insanlığa benziyorsun? diyor Birinci Ses.
İnsan'a mı diyor İkinci Ses. Bir az mı?
İnsanlığa, dedim, diyor Birinci Ses.
Nerem benziyor? diyor İkinci Ses.
Tabiyatın, diyor Birinci Ses.
Hangi tabiyatım? diyor İkinci Ses.
Huzurlu günlerini tedirgin günler izliyor, diyor Birinci Ses.
Suç ben de mi? diyor İkinci Ses.
Ne var ki huzurlu günlerden sıkılıyorsun ve tedirginliği kendin yaratıyorsun.
Başka? diyor İkinci Ses.
Bir şey yapıyorsun, başarınca onu yıkmak istiyorsun.
Bahçede yaptığım köpek kulübesinden mi söz ediyorsun? Yoksa dün sabah çocuklarla avluda yaptığım kardan adamdan mı? diyor İkinci Ses.
Senden söz ediyorum, diyor Birinci Ses. Kaç kez yıktın mutluluğunu...

Onlar mutluluk değildi, diyor İkinci Ses.
Kaç kez yıktın sevdiklerini.
Onlar sevdiklerim değildi.
Kaç kez bozdun dostlukları.
Mutluluk, sevdiklerim, dostluklar olsaydı, şimdi burda olmazdım. Hiç değilse böyle olmazdım.
Rahat kıçımıza batıyor, diyor Birinci Ses.
Benim rahat yüzü gördüğümü söyleyemezsin, diyor İkinci Ses.
Yeryüzünün en rahat adamıydın bir zamanlar, diyor Birinci Ses. Ama insanlığın nasıl savaşları varsa, senin de bir iç savaşın var, seni bağışlatan da bu.
Teşekkür ederim, diyor İkinci Ses.

Nerdesin? diye söze başlıyor İkinci Ses. Burda mısın? Burdaysan. Evet de.
Evet, diyor Birinci Ses. Burdayım.
Nerde, burda? diyor İkinci Ses.
Burda, dağ başındaki odamda.
Burda dağ başındaki karanlık odamda. Tek başıma burda dağ başındaki odamda. Bu odanın bir kıyıcığında. Kendi kendimle konuşmakta. Kendi kendimle dertleşmekte. Kendi kendimle— eğer öğrenmek istiyorsan.
Kimi aldatıyorsun? diyor İkinci Ses.
Nasıl? diyor Birinci Ses.
Başkaları da var, diyor İkinci Ses.
Onlar da burda, benim yalnızlığımda, diyor Birinci Ses.
Ne yapıyorlar? diyor (alaylı) İkinci Ses.
Burdalar, diyor Birinci Ses. (Eliyle yüreğini gösteriyor.) Ama bu karanlıkta kimse görmüyor bunu. Herkes burda. Dışardakiler. İçerdekiler. Uzaktakiler. Yakındakiler. Sen, ben, hepimiz burdayız. Bütün dertler. Bütün dertliler.

Karanlıkta seçemiyorum, diyor İkinci Ses. (Gülüyor): Yüreğini mi gösteriyorsun yoksa?
Evet, diyor Birinci Ses (kızgın). Yüreğimi, beynimi, karnımı, kasıklarımı, kıçımı, apış aralarımı, taşaklarımı... Daha sayayım mı?
Yeter yeter, diyor İkinci Ses. Yalnız orda ne yaptıklarını söyle bana.
Hamur yoğuruyorlar, yufka açacaklar, ekmek yapacaklar, diyor Birinci Ses. Bugün yoğurt yapıyorlar. Yarın bir kâse de sana gönderecekler. Çocukların üstüne bir çul atıyorlar. Bebelerini emziriyorlar. Karılarının üstünde hora tepiyorlar. Ocak yakıyorlar. Kocalarının altındalar. Mum ışığında konuşuyorlar. Karanlıkta öpüşüyorlar.
Bu arada ne düşünüyorlar? diye alayla sorusuna devam ediyor İkinci Ses.
Hiç bir şeyi ve her şeyi, diyor Birinci Ses. Dünü düşünmüyorlar. Ölenle ölünmez, diyorlar. Bugün de bitti, diyorlar. Yarın bakalım n'olacak, diyorlar. Kar çözülse de koyunlardan kayıp vermesek, diyorlar. Kış çok uzadı, diyorlar.
Başka?
Başka, karılarını, kocalarını düşünüyorlar, köpeklerini, büyük ve küçük baş hayvanlarını, buğday ve arpa başaklarını, doğacak çocuklarını, doğacak kuzularını, gelecek yazı, zomayı. Kafalarının içi öylesine karışık ki, bilsen, içine girsen, konuşsan, dersin ki: Hiç bir şey düşünmüyorlar bunlar, günü gününe yaşıyorlar, hiç bir şey düşünmüyorlar, hiç bir şeyi dert edinmiyorlar, dersin. Yalnız kendilerini düşündük-

lerini sanırsın. Bunu bile sanmazsın. Yalnızca yaşıyorlar, dersin.
Ve yaşıyorlar, diyor İkinci Ses.
Yaşıyorlar, elbet, diyor Birinci Ses.
Sen de onları düşünüyorsun, öyle mi? diyor İkinci Ses.
Onları ve kendimi. Kendimi ve onları. Artık, sen, ben, o, onlar diye bir ayırma yapmadan, burda, bu dağ başında, aynı yazgıyı paylaştığımızı bilerek ve artık düşlerimde ve düşüncelerimde, «Biz» diye konuşarak.
Fakat onlar ne çoklar, diyor İkinci Ses. Ve yalnız burda değiller.
Her yerdeler, tabii, diyor Birinci Ses.
Ve dertleri kendilerinden de çok, diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses. Çok çoklar. Handiyse bütün insanlık, diyeceğim.
Diyebilirsin, diyor Birinci Ses.

Hiç kendine sorduğun oluyor mu: Kaçan kimdi? diyor İkinci Ses.
Hangi kaçan? Bir kaçan mı var? Nerde? Nasıl? Ne zaman? diyor (telâşlı) Birinci Ses.
Bilmiyorum, diyor İkinci Ses. Bir duygu. Bir soru. Kim kaçtı?
Neden? Kimden? Niçin? diye sıralıyor sorularını (gene) Birinci Ses.
Bilmiyorum, diyor İkinci Ses. Zaman zaman bir şeyden kaçmışım, bir şeyden kaçıyormuşum, ya da birileri bir şeyden kaçmışlar, bir şeyden kaçıyorlarmış, daha doğrusu hep birlikte kaçıyormuşuz gibi. Bunu duyuyorum. Duyar gibi oluyorum. Bulanık bir soru. Ama soru.
Saçma, anlamsız bir soru, diyor Birinci Ses. Her yerde, her zaman bir kaçma oldu — olur — vardır.
Doğru, diyor İkinci Ses. Ama bizim işimiz ne bunların arasında?
Çünkü seni ilgilendiriyor bunlar, diyor Birinci

Ses.
Bunlar dediğin ne? diyor İkinci Ses.
Kaçmalar, kaçanlar, diyor Birinci Ses.
Doğru, diyor İkinci Ses. Haklısın. Hiç düşünmemiştim bu konuyu.
Örneğin A. diyor Birinci Ses.
N'olmuş A.'ya? diyor İkinci Ses.
Kendinden kaçardı, ansıyacaksın, diyor Birinci Ses.
B. dünyadan kaçmaktaydı, diye ekliyor İkinci Ses. Şimdi kimbilir nerde?
Dünyanın içinde, diyor Birinci Ses.
C. de kaçmıştı değil mi? diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses. O karısından ve çocuklarından kaçmıştı.
D. Tanrı'dan kaçmıştı, diyor İkinci Ses.
Ona, tavşandan kaçarken tazıya tutulmak, denir, diyor Birinci Ses (gülerek).
Kimden söz ediyorsun? diyor İkinci Ses (şaşkın).
D.'den ve Tanrı'dan diyor Birinci Ses.
(Anlamıyor. Duraklıyor. Sonra anlamış gibi soruyor:) Tavşandan kaçarken tazıya tutulmak mı? diyor İkinci Ses.
Hahhahhah-Huhuhuhuhuhuhh... Kah-kah-Kah-kahkah... ikisi de kasıklarını tutarak gülüyorlar bu anlamsız söze.
Devam edelim, diyor İkinci Ses.
Kimde kalmıştık? diye soruyor Birinci Ses (hazırlıklı).
D.'de, diyor İkinci Ses.
Onu söyledik, diyor Birinci Ses. Tanrı'dan kaç-

mıştı.
E. diyor İkinci Ses, onu çok yakından tanıdık, yurdundan kaçmıştı.
Kurtulacağını sanarak, diyor Birinci Ses.
Yorum istemez, diyor İkinci Ses.
F. ise askerden, diyor Birinci Ses.
Ama sonra, kendi kendine gidip teslim oldu, diyor İkinci Ses.
G. ise zındandan, diyor Birinci Ses.
Otuz yıla mahkûmdu. Kaçmayıp da ne yapsındı? diyor İkinci Ses.
Yorum istemez, diyor İkinci Ses.
Suçu neydi, ansıyor musun? diyor Birinci Ses.
Birini öldürmüştü sanırım, diyor İkinci Ses.
Sanmıyorum, diyor Birinci Ses. Yanılmıyorsam birinin ırzına geçmişti.
Olabilir, diyor İkinci Ses. Irzına geçtikten sonra öldürmüştür.
Böyle şeyler yapacak adam değildi, diyor Birinci Ses. Bana kalırsa, sen onu başkasıyla karıştırıyorsun.
Öyleyse sen söyle, diyor Birinci Ses.
Bence, suçu siyasaldı, diyor Birinci Ses.
Doğrusun, diyor İkinci Ses. Adı siyasal bir cinayete karışmıştı.
Ama tam zamanında kaçtı, diyor Birinci Ses.
Bütün kaçıp kurtulanlar gibi, diyor İkinci Ses.
Bizim gibi, diyor Birinci Ses.
Bizi karıştırma, diyor İkinci Ses.
Bugüne değin ele geçmedi, değil mi? diyor Birinci Ses.
Bildiğim kadarıyla yakalanmadı, diyor İkinci

Ses.
Devam edelim, diyor Birinci Ses.
Nerde kalmıştık? diyor İkinci Ses.
H.'da, diyor Birinci Ses.
H. eylemden kaçmıştı, diyor İkinci Ses.
Kimse zorlayamazdı kendisini buna, diyor Birinci Ses.
Kimse zorlamadı zaten, diyor İkinci Ses. Kendisi kaçtı.
Peki, devam, diyor Birinci Ses.
İ.'ye gelince, o hastaneden kaçmıştı, diyor İkinci Ses.
Tımarhaneden desene şuna, diyor Birinci Ses.
Bizim gibi, diyor İkinci Ses.
Soran olmadı, diyor Birinci Ses.
O da ele geçmedi, diyor İkinci Ses.
Bir şeyi yoktu ki fukaranın, diyor Birinci Ses.
Hepimiz gibi bir az kaçırmıştı, diyor İkinci Ses.
Ne daha fazla, ne daha az, diyor Birinci Ses.
Kaçması da bunu gösteriyor, diyor İkinci Ses.
J. ise zifaf odasından kaçmıştı. Bunu çok iyi ansıyorum işte, diyor Birinci Ses.
Ben de diyor, İkinci Ses.
Nasıl ansımazsm, ertesi günü karısı kendisini senin kollarına atmıştı.
İyi avutmuştum kendisini, hakkımı vermelisin, diyor İkinci Ses.
En ilginci bence K.'dır, diyor Birinci Ses. Onun niçin senden kaçtığını hiç birimiz bilmiyoruz.
Onu tanımadık ama, diyor İkinci Ses.
Bir de L. var, diyor Birinci Ses. Onu da tanımadık, ama duyduk.

O nerden kaçmıştı? diyor İkinci Ses.
Şu anda ansıyamayacağım, diyor Birinci Ses.
Kendinden olmasın, diyor İkinci Ses.
Birçokları gibi, diyor Birinci Ses.
Cennetten kaçanı unuttuk, diyor İkinci Ses.
Masala başlama, diyor Birinci Ses.
Öyleyse söyler misin, biz nerden, ne zaman, niçin, kimden kaçtık? diyor İkinci Ses.
Biz mi? diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Madem gerçekçi olmamızı istiyorsun, bir az da kendimize bakalım izin verirsen.
Demek biz de kaçtık? diyor Birinci Ses.
Az önce sen söylüyordun, diyor İkinci Ses.
Öbürleri kaçtığına göre, herkes kaçtığına göre, biz de bir şeylerden, bir yerlerden kaçmış olmalıyız, diyor Birinci Ses.
Nerde öbürleri? diyor İkinci Ses. Merak ediyorum. Şimdi, şu anda, nerdeler?
Onları bilmiyorum, diyor Birinci Ses. Bizi biliyorum. Biz burdayız. Bu dağ başındayız. Yapayalnızız.
Bununla, biz kaçmadık mı, demek istiyorsun? diyor İkinci Ses.
Cevaplamıyor bu soruyu Birinci Ses.
Kaçmamakla iyi mi ettik? diyor İkinci Ses.
Cevaplamıyor bu soruyu Birinci Ses.
Doğru, yapayalnızız, diyor İkinci Ses.

Hiç bir karşılık almıyor Birinci Ses'ten.

Bu yalnızlık, diyor Birinci Ses.

Bizi konuşturan, diyor İkinci Ses.

Evet, diyor Birinci Ses. Burda, şimdi, şu anda, şu odada yalnızız ve konuşuyoruz.

Ne demek istiyorsun? diyor İkinci Ses. Burda? Şimdi? Şu anda?

Başka ne diyebilirim? diyor Birinci Ses.

Niçin kendi kendine konuşuyorsun? diyor İkinci Ses. Niçin kendi kendine mırıldanıyorsun? Niçin kendi kendine kaçanları sıralıyorsun? Niçin söyleniyorsun? Niçin sözcükleri geveliyorsun ağzında?

Kendi kendimle değil, diyor Birinci Ses. Binlerce ses var (sen de bunlardan birisin). Binlerce ses var konuşan. Binlerce ses var yoğuran beni. Burda (eliyle kafasını, sonra göğsünü gösteriyor) beni savuran, beni konuşan, konuşturan, ağlayan, haykıran, düş gören, düşlerinde bağıran, yardıma çağıran, kovan, söven, sayan,

sevgilim diyen, geber diyen, koşan, inen, çıkan, bitlenen, yenen...
Bunun için mi çoğul konuşuyorsun? diyor İkinci Ses.
İsterdim, diyor Birinci Ses (dokunaklı).
Konuş, diyor İkinci Ses.
Ne söyleyeyim? diyor Birinci Ses. Her şey söylendi.
Sanıyor musun? diyor İkinci Ses.
Şimdilik, diyor Birinci Ses. Bir gün sen söylemiştin.
Olabilir, diyor İkinci Ses. Ama o zaman bugünleri yaşamamıştık daha.
Ne demek istiyorsun? diyor Birinci Ses.
Bu dağ başında, diyor İkinci Ses, yeni bir şeyler söylenebilir.
Örneğin? diyor Birinci Ses.

Söyle, diye üsteliyor Birinci Ses. Kiminle konuşacağımı söyle. Çünkü artık çölde konuşmaktan bıktım.
Söyle diyor Birinci Ses. Burda, bu dağ başında, kimin derdini dinleyelim, kime dert anlatalım?
Konuşalım, kabul, diyor Birinci Ses. Ama bu insanların dilini bile bilmiyoruz.
Öğrendik, diyor İkinci Ses.
Öğrendiklerimiz yalnız sözcükler, diyor Birinci Ses. Konuşmak için, derdini anlatmak için,

dert dinlemek için yeter mi sanıyorsun?
Şimdilik, diyor İkinci Ses, fazla bile. Ve— (uzun bir duraklamadan sonra ekliyor:) hep kuru sözcüklerle, hep kopuk sözcüklerle konuşmadık mı bugüne değin kendi dilimizde de?
Haklı olabilirsin, diyor Birinci Ses. Hiç düşünmemiştim.
Belki de yanılıyorum, diyor İkinci Ses. Hele bir konuş bakalım. Hele bir görelim bakalım.
Sonrasını bilmek istiyorum, diyor Birinci Ses.
Sen başla, diyor İkinci Ses.
İlkin kendinle tabii, diyor İkinci Ses. Her zaman olduğu gibi.
Bir alıştırma mı? diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses.
Sonra? diyor Birinci Ses.
Sonra dağ ilen, taş ilen konuşuruz, diyor İkinci Ses. Otlan, kuşlan konuşuruz. Sonra artık buraları yaşar, yaşamaya başlar, buraları anlar, anlamaya başlar, buraları dile getiririz. Otlu peynirlerini yer, türkülerini, acılarını, acılı türkülerini taşırız.
Taşırız, diyor Birinci Ses (coşkuyla— hemen hemen). Sözcüklerle. Hem bizim olan. Hem olmayan. Sözcüklerimizle.
Sözcüklerimizle, evet, diyor İkinci Ses.

Ah yollar kapalı olmasaydı, diye başlıyor Birinci Ses.
Ah okunmamış bir kitap olsaydı, diyor ardından.
Ah yazılmamış bir kâğıt olsaydı, diyor sonra.

Ah içilmemiş bir rakı olsaydı, diyor daha sonra da.
Ah bu ahlar olmasaydı, diye kesiyor İkinci Ses.
Dağ başındayız, bunu unutma, diyor Birinci Ses (kırgın).
İstesem de unutamam, diyor İkinci Ses.
Yalnızız, burda, bu odada. Bunu da aklından çıkarma benimle konuşurken, bu iki, diyor Birinci Ses.
Pek o kadar yalnız değiliz, özellikle bu akşam, diyor İkinci Ses.
Kitaplardan da medet umma, bu da üç, diyor Birinci Ses.
Onu sen düşün, diyor İkinci Ses.
Kâğıtlardan, kalemlerden de. Ne de postadan. Yollar kar altında, bu da dört, beş ve altı, diyor Birinci Ses.
Onun için istedim konuşmanı, diyor İkinci Ses.
Rakılar da çoktan içildi, sarhoşluk da geçti, artık ayık yaşamak zorundayız, bu da yedi ve sekiz, diyor Birinci Ses.
Onun için konuşmanı istedim, diyor İkinci Ses.
Güneşten de umudunu kesme, bu da dokuz, diyor Birinci Ses.
Öyleyse konuş, diyor İkinci Ses.

Susuyorlar.
Sonra,
Kemiğin kanadığını gördüm, diyor Biri.
Kanın aktığını gördüm, diyor Öbürü.
Nerelerden geçtin buraya varmak, bunu söylemek için? diyor Biri.

Birçok oyuklardan, diyor Öbürü.
Ne yorgunluk, diyor Biri.
Evet, diyor Öbürü.
Ne yalnızlık, diyor Biri.
Evet, diyor Öbürü.
Gün doğmak üzere, diyor Biri.
Güneşin şavkı karşı dağlara vurdu, diyor Öbürü.
Penceremize yansıyor, diyor Biri.
Elbette yansıyacak, diyor Öbürü.
Elbette yansıyacak, diyor Öbürü.
Elbette yansıyacak, diyor Biri ve Öbürü.

Handiyse insanın öyle diyeceği geliyor, diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Çünkü öyle söylemek gerek.
Zaman zaman düşünüyorum da, diyor Birinci Ses.
Ne düşünüyorsun? diyor İkinci Ses, Birinci Ses'in cümleyi bitirmesini beklemeden.
Zaman zaman düşünüyorum da, diyor Birinci Ses, bir çıkış noktası bulmak gerek, diyorum. Ve zaman zaman, sanki şu anda o çıkış noktası üstündeymişiz gibime geliyor.
Olabilir, diyor İkinci Ses. Kimbilir, belki de öyledir.
Bu düşünceyle bekleyebilir insan, diyor Birinci Ses.
Neyi? diyor İkinci Ses.
Karların erimesini, diyor Birinci Ses.
Karların mı? diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses. Erimesini.

Ama çok beklememiz gerekecek, diyor İkinci Ses. Gördüğün gibi kar yağışı devam ediyor.
Olsun, diyor Birinci Ses. Bekleyeceğiz.
Ne kadar? diyor İkinci Ses.
Ne kadar gerekirse, diyor Birinci Ses.
Bu ne değişiklik, diyor İkinci Ses.
Bir derenin bir ırmağa, bir ırmağın denize kavuşmayı beklemesi bu, diyor Birinci Ses.
O kadar bekleyebilecek miyiz? diyor Ikinci Ses. Denizden çok uzağız burda, biliyorsun.
Biliyorum, ne çıkar? diyor Birinci Ses.
O günleri görecek miyiz dersin? diyor İkinci Ses.
Hangi günleri? diyor Birinci Ses.
Denize kavuşma gününü, diyor İkinci Ses.
Bunun ne önemi var? diyor Birinci Ses.
Bunu söyleyen sen misin? diyor İkinci Ses.
Evet, diyor (kuru ve kesin) Birinci Ses.
Ya bu karlar? diyor İkinci Ses.
Erir, eli kulağındadır, diyor Birinci Ses.
Ama daha eski marta bile girmedik, diyor İkinci Ses.
Eli kulağındadır, diyor (inatla) Birinci Ses.
Nedir eli kulağında olan? diyor İkinci Ses (unutkan).
Karların erimesi, diyor Birinci Ses. Karların eriyip oluk oluk akması, derelere kavuşması, derelerin ırmağa, ırmağın denize.
Bütün bu karların mı? diyor İkinci Ses.
Hem de nasıl, diyor Birinci Ses. Doruktakilerin bile.
İşte o zaman — diyor İkinci Ses.

İşte o zaman çiçekler açacak — kar çiçekleri, diyor Birinci Ses (çocuksu bir sevinç içinde). Dağ tavşanlarını göreceksin, kış uykusundan uyanan ayıları, dağ keçilerini — yavruları peşinde, bir kayadan bir kayaya atlarken — insanı insanlara, kentleri kentlere kavuşturan yolların açıldığını. İşte o zaman —

O zaman biz de burdan gidecek miyiz? diyor İkinci Ses.

Onu bilemem, diyor Birinci Ses. Ve şimdiden düşünemem.

Peki burda ne yapacağız? Bu dağ başında? Ne olacağız? diyor İkinci Ses.

Olduğumuz yerde, olduğumuz gibi, yani her gün, her an değişken, yani sürekli bir oluş içinde, yaşamaya devam edeceğiz, diyor Birinci Ses. Bugüne değin olduğu gibi. Belki daha fazla.

O günü beklerken? diyor İkinci Ses.

O günü beklerken de konuşacağız, tartışacağız, beklemesini öğreneceğiz, bekleyeceğiz, diyor Birinci Ses.

Evet, diyor İkinci Ses. Beklenecek bir şey olduktan sonra.

Ve sonra
uzun bir sususuştan sonra:

Ama ne korkunç bir kış, ne yıpratıcı bir kış, ne dayanılmaz, ne umut kırıcı bir kış bu böyle, diyor İkinci Ses.
Doğrusun, diyor Birinci Ses.
Uzun
zor
çapraşık
karmaşık
ve soğuk
ve dondurucu
bıktırıcı
aman vermez bir kış.
Doğrusun.
Ne var ki beklemesini bilmeliyiz.
Beklemek. Güç olan, dayanılmaz olan bu, diyor İkinci Ses.
Sabır, diyor Birinci Ses. Bizden beklenen, sabır.
Ne sabrı? diyor İkinci Ses. Söyle, bir tarih ver.
Ne tarihi? diyor (şaşkın) Birinci Ses. Ne tarihi?

Karlar ne zaman eriyecek? Biz ne zaman gideceğiz? diyor İkinci Ses.
Pek yakında, diyor Birinci Ses.
Ne zaman, pek yakında? diyor İkinci Ses (hemen hemen bir başkaldırma içinde).
Pek yakında sanıyorum, diyor Birinci Ses. Ama bir tarih veremem.
Yarın değil herhalde, diyor İkinci Ses.
Ne de öbür gün, diyor Birinci Ses.
Biz görecek miyiz bari? diyor İkinci Ses.
Neyi? diye soruyor (şaşkın ya da soruyu kavrayamamış) Birinci Ses.
Karların eriyişini, dünkü gibi değil, gerçek yaz güneşinin çıkışını?
Kuşkusuz, diyor Birinci Ses. Ama sabretmek gerek. Öğrenmek gerek. Beklemeyi. Beklerken yapılması gerekenleri. O zaman, kuşkusuz, göreceksin ki eli kulağındadır. Biliyorsun, birinci cemre düştü bile.
Nereye? diyor İkinci Ses. Havaya mı?
Hayır, toprağa, diyor Birinci Ses.
Şimdi ikincisini mi bekliyoruz? diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses.
Demek bekleyecek bir şey bulduk, diyor İkinci Ses. Somut olarak.
Kolay olmadı, diyor Birinci Ses. Bundan sonrakiler belki daha zor olur.
Çok güç oldu buraya varmamız, diyor İkinci Ses.
Ama artık biliyoruz neyi beklediğimizi, diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Üçüncü cemreyi.

Evet, diyor Birinci Ses. Ama — (dışarda esen yelin ve köpek havlamalarının sildiği, duyulmaz kıldığı bazı fısıltılar.)
Tamam, dediği duyuluyor İkinci Sesin.
Ve,
Nasıl istersen, benden söylemesi, dediği Birinci Ses'in.
Korkulu bir düş görürsem eğer, diyor İkinci Ses —
Korkma, uyandırırım seni, diyor Birinci Ses.

Düşündün mü? diyor İkinci Ses.
Neyi? diyor Birinci Ses.
Anlatacağını, diyor İkinci Ses.
Anlatacağımı mı? diyor Birinci Ses. Bir şey mi anlatacaktım?
Evet, diyor İkinci Ses. Bir şey anlatacaktın. Bir şey anlatman gerekiyor. Bir şey anlatman gerek.
Niçin? diyor Birinci Ses (şaşkın).
Kurtulman için, diyor İkinci Ses.
Doğru, ansıdım, diyor Birinci Ses. Anlatacaktım.
Hadi anlat, diyor İkinci Ses.
Düşünüyorum, diyor Birinci Ses.
Düşünme, anlat, diyor İkinci Ses.
Arıyorum, diyor Birinci Ses.
Ne arıyorsun? diyor İkinci Ses.
Sözcükleri, diyor Birinci Ses.
Düşünme. Arama. Anlat. Anlatmaya başla. Sözcükler kendiliğinden gelir, diyor İkinci Ses (yüreklendirici).

Ama başlamak için düşünmem gerek. Sözcükleri, gereken sözcükleri bulmam gerek, diyor Birinci Ses.
Dilinin ucuna ilk gelen sözcüğü söyle başlamak için, diyor İkinci Ses.
Deneyelim, diyor Birinci Ses. Bu da bir yol.
Ve deniyor:
Bir oda
Bir odada iki kişi
Bir odada iki kişi, erkek mi, dişi mi, bilmiyorum. (Duraklıyor.)
Devam ediyor İkinci Ses: Erkek mi, dişi mi olmalarının önemi yok.
İki kişi (diye devam ediyor Birinci Ses). Yalnız iki kişi, dağda, dağ başında bir odada, duvarları beyaz kireç badanalı
uykusuz iki kişi
birbirlerine düşlerini anlatan iki kişi
kurdukları öyküleri birbirine anlatıyorlar
yaşamlarını ve ölümlerini
dünü ve bugünü birlikte yaşıyorlar
dışarda köpekler havlarken
düşleri düşüşleri bu dağ başında
bu soğuk dağ başında
bu karlı dağ başında
bu yalnız dağ başında
sanırım yalnızlar
bu dağ başında
bu belki değil bile
iki kişi
belki bir
belki bir bile değil.

Ne istiyorsun? diyor İkinci Ses.
Her şeyi söyledim, artık hiç bir şey, diyor Birinci Ses.
Ne zaman ne istedin ki? diyor İkinci Ses. Ne zaman ne istediğini bildin ki?
Hiç bir zaman, diyor Birinci Ses. Kabul. Hiç bir zaman.
Belki. Hemen hemen. Hiç. Bir. Zaman. Açlığım ve susuzluğum dışında. Diyebilirim. Açıkça söyleyebilirim. Ama şimdi, şu anda, şu dağ başında, şu dağ başındaki şu odada bir şey var ki onu —
Evet, diye sözünü kesiyor İkinci Ses. Anlıyorum. Artık zamanı geldi, diye düşünüyorsun. Artık bilincine erdim, diye düşünüyorsun.
Uzun bir bekleyişten sonra.
Uzun bir istemeyişten sonra.
Uzun bir karşıkoyuştan sonra.
Uzun bir susuştan sonra.
Uzun bir kış uykusundan sonra.

Uzun uzun bir sessizlikten sonra.
(Birinci Ses, Sessizliğim her zaman bir çığlıktı, demeyi düşünüyor, ama demiyor. Belki de, diyor. Ama İkinci Ses duymuyor onu. Ya da dinlemiyor.)
O (İkinci Ses) devam ediyor:
Uzun bir *dayanasım kalmadı*'dan sonra.
Uzun bir *Bu ne biçim dünya*'dan sonra.
Uzun bir yaşamdan, uzun bir ölümden, uzun bir kalımdan, uzun uzun bir kalıntıdan, uzun uzun bir sonradan sonra:
Ne uzun bir yürüyüştü, diyor Birinci Ses.
Ne uzun bir sürünüştü, diye düzeltiyor İkinci Ses.
Buraya değin geldik, diyor Birinci Ses.
Hep aynı şeyleri söylüyorsun, diyor İkinci Ses.
Hep aynı şeyleri söyledim, diyor Birinci Ses. Doğrusun. Ama geldiğim yerler başkaydı.
İster istemez, diyor İkinci Ses.
Rica ederim, diyor Birinci Ses. Her zaman isteyerek.
İsteyerek ya da değil, ne önemi var? diyor Birinci Ses. Önemli olan yaşadığımız bu kış. Hiç bitmeyecekmiş gibi. Karlar erir. Gün gelir mutlak erir. Ya sabır. Bunu bilirim. Her zaman söyledim. Gece biter. Gün doğar. Dedimse de böyle demek istedim, böyle düşündüm. Dağların buzullarla kaplı doruklarına bakıp düşündüm: Kar erir, bir gün gelir erir. Ya sabır.
Sabr'ederken, diyor İkinci Ses, konuş, bir şey söyle, geçer akçe bir şey. Bir eylem öner.
DIŞARI ÇIKMAK! diye bağırıyor Birinci Ses.

Ne duruyorsun? diyor İkinci Ses.
Çıkacağım, diyor Birinci Ses.
Bu gece vakti mi? diyor İkinci Ses.
Bu gece vakti, diyor Birinci Ses.
Hadi çıkalım öyleyse, diyor İkinci Ses.
Hadi, diyor Birinci Ses.
Hadi, diyor İkinci Ses.
Çıkar gibi yapıyorlar, karlı, soğuk, köpeklerin havlamalarıyla korkunç, karanlık geceye.

Nerdesin? diyor İkinci Ses.
Sessizlik.
Nerdesin? diyor İkinci Ses.
Sessizlik.
Cevap yok.
Karlara mı gömüldü? Dışarı çıkar çıkmaz dondu mu? Yolunu mu şaşırdı? (Kendi kendine konuşuyor gecenin ayazında İkinci Ses.) Nerdesin? diye sesleniyor yeniden.
Cevabı sen ver, diye bir ses geliyor uzaktan. (Birinci Ses bu.)
Basit bir cevap, diyor İkinci Ses.
Ver basit cevabı, diyor Birinci Ses. Seni dinliyorum.
Burda, dağ başındaki odamızın bir köşesindeyiz, diyor İkinci Ses. Büzülmüşüz, kendi kendimizin içine girmiş, kendi kendimizle konuşmakta, kendi kendimize soru sormakta, kendi kendimize cevaplar vermekte, kendi kendimizi

okşamakta, kendi kendimizle dertleşmekte, kendi kendimizle sevişmekte.
Daha dışarı çıkmadık mı? diyor Birinci Ses. Daha başkalarına kavuşmadık mı? Yalnızlığımıza daha başkaları girmedi mi?
Yalnızlığımız her zaman çoğul, diyor İkinci Ses. Nerde bu çoğulun kişileri? Burda, nerde? diyor Birinci Ses.
Onlar... onlar ordalar.. diye kekeliyor İkinci Ses. Dışardalar. İçerdeler. Bir odanın içinde toplanmışlar. Tandırın başındalar. Çoluk çocuk. Kadın, kız, kızan. Kimileri bir köşeye büzülüp yatmış. Yarın sabah kalkacaklar. Yarın sabah kalkacaklar, birkaçı ağıla gidecek, koyunları çıkartacak. Birkaçı tepeye tırmanıp ot getirecek kızaklarla. Birkaçı, bu gece ölen biri varsa onu gömecek gün doğumunda. (Mezarları derin kazmalarını ve dereden uzak tutmalarını öğütledim onlara.) Birkaçı hamur yoğuracak, yufka açacak. Birkaçı bulgur çorbası pişirecek (belki bir çanak da sana getirecekler), birkaçı okula gelecek. Seninle konuşacak. Sana bir sözcük öğretecek. Senden bir sözcük öğrenecek. Seninle dertleşecek. Seninle söyleşecek.
Şimdi, şu anda, nerdeler? diyor Birinci Ses.
Orda, karın ötesinde, toprak damlarının altındalar, diyor İkinci Ses. Uyuyor olmalılar.
Uyuyorlar mı? diyor Birinci Ses.
Her zamanki gibi, diyor İkinci Ses.
Bilmem, belki de yanılıyorsun, diyor Birinci Ses.
Hangi konuda? diyor İkinci Ses.

Belki düşünüyorlar, demek istedim, diyor Birinci Ses.
Neyi? diyor İkinci Ses.
Kimbilir? diyor Birinci Ses. Belki hiç bir şeyi. Belki her şeyi. Belki dünü. Belki bugünü. Belki yarını. Belki tümünü birden. Ola ki bitmeyen kışı. Eli kulağında baharı. Karılarını. Kocalarını. Çocuklarını. Koyunlarını. Kursaklarındaki yufkayı. Yarınki aşı ve işi. Okşayacakları (ya da okşadıkları) göğsü. Öpecekleri (ya da öptükleri) dudakları. Isıracakları boynu. Bağırtacakları gelini. Kimbilir, belki birkaçı da seni.
Sanıyor musun? diyor İkinci Ses.
Dışardan baksan hiç bir dertleri yok, dersin. Yalnızca yaşıyorlar, dersin. Oysa kafalarının içi o kadar karışık ki, düşünüp düşünmediklerini görmüyorsun. Gözlerinin görüp görmediğinden, kulaklarının duyup duymadığından kuşkun var. Duyduklarını, anlayıp anlamadıklarını anlayamazsın dışardan baktığın sürece.
Onlar da bizim gibi, diyor İkinci Ses. Bunu mu söylüyorsun?
İçine girdiğinde, diyor İkinci Ses.
Öyleyse girelim içlerine, diyor Birinci Ses.
Geç bile kaldık, diyor İkinci Ses.
Hiç bir zaman geç değil, diyor Birinci Ses.
Bu kez, gerçekten dışarı çıkalım, bu kez gerçekten onlara gidelim, bu kez gerçekten anlatalım onlara, diyor İkinci Ses.
Düzeltiyor Birinci Ses:
Anlayalım onları
anlatalım onları.

Yarından tezi yok, diyor İkinci Ses.
Yarın oldu bile, diyor Birinci Ses.

(Bir an:)

Biliyor musun, diyor Birinci Ses, Osmanlılarda, diyorlar ki, toplumsal sınıflar, dolayısıyle de bu sınıfların yarattığı zıtlaşma yokmuş.
Saçmalama, diyor İkinci Ses.
Ben okuduğumu söylüyorum, diyor Birinci Ses.
Peki, ya yönetenlerle yönetilenler? diyor İkinci Ses.
Devlet ve Halk mı demek istiyorsun? diyor Birinci Ses.
Yönetenlerle yönetilenler demek istiyorum, diyor İkinci Ses.
Fakat yönetenler, hükümdarlık soyundan geldikleri halde, halk içinde, bugünkü toplumbilimsel anlamda bir sınıf yaratmamışlar. Çünkü mülkiyeti önlemişler.
Nereye gelmek istiyorsun bu saçmalamalarınla? diyor İkinci Ses.
Tarihe, diyor Birinci Ses.
Bilirsin benim böylesi tarihle başım hoş değildir, diyor İkinci Ses.
Ama tarihsiz hiç bir şey yapamazsın, kavrayamazsın, çözümleyemezsin, yerine oturtamazsın, anlamazsın, diyor Birinci Ses.
Neyi, diyor İkinci Ses.
Hiç bir şeyi, diyor Birinci Ses.

Hiç bir şeyi anlamak, kavramak, çözümlemek, yerine oturtmak istemiyorum, diyor İkinci Ses. Sonra ekliyor: Senin anladığın anlamda.
Peki, ama, diyor Birinci Ses, çocuklara, tarih de öğretmek zorundasın. Tarih dersinde ne öğretiyorsun onlara?
Herkes gibi tarihleri, diyor İkinci Ses. Osmanlı Devleti 1299 yılında kuruldu. Malazgirt savaşı 1071 yılında oldu. Istanbul 1453 yılında Türklerin eline geçti. Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te kuruldu.
Başka, diyor Birinci Ses.
Ne başkası? diyor İkinci Ses. Istanbul'u Fatih Sultan Mehmet aldı. Osmanlı Devletini Osman Han kurdu. Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'tür.
Bu kadarla yetinemezsin, diyor Birinci Ses.
Yetinmiyorum, diyor İkinci Ses. Onlara hayat bilgilerini ve coğrafyalarını öğretiyorum.
Bunları söylerken, dişlerini gıcırdatarak, «...lerini» ve «...larını» hecelerinin üstünü basıyor.

(Bir gün:)

Biliyor musun? diyor Birinci Ses. Zaman zaman bireyin tarihi yazılabilir mi? diye düşünüyorum. Yazılacağına inanarak. Yazılması gerektiğine inanarak. Yazılabileceğini sanarak. Senin bunu başarabileceğini varsayarak. (Duruyor. Sonra:) Tabii, yöntemini bulman koşuluyla.

Yöntemi aramak gereksiz, diyor İkinci Ses. Yazmaya başlamakta iş, ya da konuşmaya. Konuş ya da yaz. Bireyin romanını. (Düzeltiyor:) Tarihini. (Düşünüyor:) Ama senin istediğin gerçekte bir roman, diyor.
Eğer öyleyse yöntemsizi daha lezzetli olur, diyor Birinci Ses.

(Bir gece:)

Biliyor musun, diyor Birinci Ses, son zamanlarda sorguya çeker gibi konuşur oldun?
Kendimi sorguya çekiyor olmalıyım, diye cevaplıyor İkinci Ses.
Politik bir sadizm mi bu? diye soruyor Birinci Ses.
Hayır, ne gezer, diyor İkinci Ses. Benimki yalnızca cevapsız soruların sıralanması. Aynanın önünde. İşkencesiz.
Ama, bu da bir işkence değil mi? diyor Birinci Ses.
Doğrusun, diyor İkinci Ses. İstersen, adını koyalım: *Sadisme en masturbation.*
Ne demek o? diyor Birinci Ses.
Cacadémie Française'e sor bir mektupla, diyor İkinci Ses.

(Bir hece:)

Var—

(Bir sabah:)

Bu gece bir düş gördüm, diyor Birinci Ses.
Hayırdır inşallah, diyor İkinci Ses.
Düşümde öğretmen değil de öğrenci olduğumu gördüm ve yargılandığımı, diyor Birinci Ses.
Düşler, gerçeğin arka yüzüdür, biliyorsun, diyor İkinci Ses. Öyle görülüyor ki, sende, ön yüzü olmaya başlayacaklar. Düşünün yorumunu sorarsan, babadan kalma bilgiyle şunu söyleyebilirim: Tanrı'nın yardımıyla yakında düze çıkacaksın.

(Bir öğle:)

Ne yiyeceğiz? diyor Birinci Ses.
Büyük şölen, diyor İkinci Ses. Yufka ekmek. Yürek ve beyin şişte. Üstüne küflü peynir. Ağzı sulanmasın diye ekliyor sonra. Tabii, bizim yiyeceğimiz, yalnızca birincisi ve sonuncusu.

(Bir ikindi:)

Beslediğin bu köpekler niçin ısırdılar seni? diyor Birinci Ses.
Bir az insan kanı olmalı damarlarında, diyor İkinci Ses, kurt kanından ziyade.

(Bir akşam:)

Günün batışı ne kadar korkunç burda, diyor Birinci Ses.
Fakat çok güzel doğuyor, diyor İkinci Ses.

(Bir yatsı:)

Bir süredir içinde yaşadığımız bu köyün toplumsal yapısı hakkında ne düşünüyorsun? diyor Birinci Ses. Feodalitenin değişik biçimi mi sence?—
Sus, diyor İkinci Ses. Kurtlar indi köye. Köpeklerin ulumasını duymuyor musun?

(Bir tan ağartısı:)
Duyuyor musun, erimekte olan karların,
çürümüş kemiklerin
ve yeşermekte olan ilk otların üstünde
akşam yeli esiyor.
Duyuyor musun (konuşan hep İkinci Ses), her tetilen çekikte
pardon, her çekilen tetikte
benim yüreğim kanıyor.

YETER, diye bağırıyor Birinci Ses.
Anlatma yaşamını.
Ama seher vakti yahşi olur buranın kızları, diyor İkinci Ses. Bırak anlatayım.

Birincisi, seher vakti değil şimdi, diyor Birinci Ses. İkincisi, çevremizde kadın kız yok.
Üçüncüsü...
Evet, üçüncüsü— diyor İkinci Ses.
Üçüncüsü, üçüncü bir ses gibi konuşmaya başladın.
Kes sesini.

Sesiyor kesini (yabancı).

II. BÖLÜM

Ve bahara yakın
bir kış akşamı
karlar erir
güneşin ışınları
toktağanlar üstünde
yansırken
aynan kırılmışken
başkalarıyla karşılaşmak
ve tanımak onları —

Nasıl geldik buraya? diyor İkinci Ses.
İki durakta, diyor Birinci Ses. Ansıyacaksın, ilk durak, göl kıyısındaki kentti. Uçakla gelmiştik buraya. Beşbuçuk saat süren yolculuktan sonra. Bir yaz günüydü. Güneşin altında göl, masalsı, inanılmaz büyüklükte bir zümrüt gibi parlıyordu uçaktan. Tozlu ve sıcak hava alanına indin. Sonra, salaş bir otobüsün içinde, sarsıla sarsıla, dış mahalleleri ve kavaklı, düzgün bir yolu geçip kente vardın.
Otobüsten indiğinde, bavulunu bir adam aldı. Sana sormadan. Sıska, uzun, yaşlı, gür bıyıklı bir adamdı. Önüne düştü senin. Ağzını açıp bir şey sormadın. ("Bir bildiği olmalı.") Otele değin izledin onu. İki kişilik bir odada tek başına kaldın.
İkinci gelişin trenle oldu. İki gün iki gecelik bir yolculuktan sonra, gölün karşı kıyısına varmıştın. Gece çökmüştü. (Burda gece erken çöker, biliyorsun artık.) Elinde, sana nice yolculuklar-

da yoldaşlık etmiş eski deri bavulun. Gölü, gece yarısı, korkunç bir ayazda (kışın eli kulağındaydı) geçmiştin. Yanında askerler vardı uyuyan, horlayan, uyanık, türkü söyleyen.

Kente vardığında, ortalık zifiri karanlıktı. Söylemişlerdi sana daha önceden, biliyordun: Gece yarısından sonra elektrikler kesilir bu kentte. Gideceğin kentte bu kadarını da bulamayacaksın. Ama bu karanlıkta bile fayton bulmuştun. Soğuktan dişlerin birbirine vuruyordu. Faytoncuya da ağzını açıp bir şey söylememiştin. O da, ilk yolculuğunda bavulunu taşıyan, sıska, uzun, yaşlı, gür bıyıklının getirdiği otelin önünde getirip bırakmıştı seni. Ağzından bir tek sözcük olsun çıkmamıştı. Ne senin, ne onun. Verdiğin parayı, bakmadan, cebine atmış, gerisin geriye dönmüştü.

Bu otelde tek kişilik oda yoktu. Bu kentteki otellerin hiç birinde. Tek kişilik oda istiyorum, dedin. Otelci garip garip yüzüne baktı ve bu kentteki otellerde tek kişilik oda bulunmadığını söyledi. Sen, iki kişilik olsun, iki yatak parası veririm, dedin. O, Boş yatağımız var ama, boş odamız yok, dedi. Sen, Ben yabancılarla aynı odada yatamam, dedin. O, Ziyanı yok, alışırsınız, dedi. İster istemez bir yabancının horladığı bir odada geceleyecektin (daha sonraları birçok kişinin horladığı odalarda kaldın. Ve mışıl mışıl uyuyarak). O gece, bir yandan bir yana dönmüş, doğru-dürüst uyuyamamıştın. Kirden kararmış bir yastık. Tavandan sarkan sönük bir ampul. Başucunda bir gaz lambası... Serüven

başlıyor diye düşünmüştün. Sanırım bu, ilk gelişindeydi.
Sabah erken kalkıp, kentte dolaşmaya çıkmıştın. Yolculuğa devam etmen gerekiyordu. Gideceğin kente bir araç aramıştın. Bir otobüs var kalkacak. Ama saat kaçta kalkar, bilinmez. Otobüsün dolması gerek.
Ne zaman dolar?
Belli olmaz. Arada bir uğrayın siz. Merak etmeyin, bekleriz. Sizi almadan gitmeyiz.
Kahvaltın için bir sütçü dükkânına girmiştin. Süt, yağ, bal. Sonra Hükümet Meydanına değin yürüyüp dönmüştün. Yazıhaneye uğramıştın. Daha dolmadı. Henüz on yolcu var. Kenti dolaşmaya çıkmıştın. Kaçarsa kaçar otobüs. Yan sokaklar. Kerpiç evler. Toprak yollar. Mezarlık. Ne garip bir mezarlıktı. Eğri büğrü kaya parçalarıyla donanmış. Evet, tüm bunlar ilk gelişindeydi.
İkinci gelişinde kenti daha iyi tanımıştın. (Üç gün bir aracın kalkmasını beklemiştin çünkü. Karayollarının cipi gelmeseydi daha çok beklerdin.)
Tanıdın mı bu kenti? Bu eski kenti? Bu garip kenti?
Bilemem.
Ama karış karış dolaştın. Kalesine çıktın. Gölkıyısına indin. Niçin bilmem, binlerce yıl önce yapılmış su yollarını, künkleri inceledin, resimlerini çektin. Yanılmıyorsam göle de girmiştin. (Yoksa bu birinci gelişinde miydi?)
Gölün üstündeki o küçük adaya gidip, kilise ka-

lıntısını görmek için motor bile tutmuştun. Sarp kayalara tırmanmıştın bu kiliseyi görmek için. Denebilir ki turistik bir geziydi — devamı olmasaydı.

Evet, diyor (o ana değin sabırla dinlemiş olan) İkinci Ses. Hepsini ansıyorum. Ama anlamadığım bir şey var: Niçin «Sen» diyorsun? Sen de oradaydın, yanımdaydın, şimdiki gibi.

Evet, diyor Birinci Ses. Doğru. Ben de oradaydım.

Öyleyse? diyor İkinci Ses.

Ben, dememek için, diyor Birinci Ses.

Anladım, diyor İkinci Ses. Devam et.

Sen sözü böyle piç edersen hiç bir şeye devam edemem, diyor Birinci Ses.

Sözü, bence, arada bir kesmek gerek, diyor İkinci Ses. Bölmek, parçalamak, dağıtmak gerek.

Doğru, diyor Birinci Ses. Kendimizi, kendi sesimize, kendi coşkunluğumuza, kendi anılarımıza, kendi anlarımıza pek fazla kaptırmamak için.

Özellikle zamanın akışına, diyor İkinci Ses.

Zamanın, yani bizi çevreleyen olayların, diyor Birinci Ses.

Sözcüklerin sürükleyişine karşı koymak için de, diyor İkinci Ses.

Kendi kendimize kalmak için, diyor Birinci Ses.

Elimizden geldiğince, diyor İkinci Ses.

Bütünlüğümüzü korumak için, diyor Birinci Ses.

Elimizden geldiğince, diyor İkinci Ses.

Ve gerçekliğimizi, diyor Birinci Ses.

Susuyorlar. Sonra:
Devam edecek misin? diyor İkinci Ses.
İsterdim, diyor Birinci Ses. Ama her kez, şaşırtıyorsun yolumu. Güçlük çıkartıyorsun. Sözümü kesiyorsun. Başarımı engelliyorsun.
Ziyanı yok, diyor İkinci Ses. Sen her zaman böyle yürüdün. Her zaman karanlıkta ve engebeli topraklar üstünde.
Doğru, diyor Birinci Ses. Gündüzleri bile bir kör gibi, kimi zaman. Her zaman el yordamıyla ilerledim. Ama gene de az yol almadık sanıyorum. Bir başarımız varsa eğer, o da bu.
Eğer buna başarı denebilirse, diyor İkinci Ses.
Yoksa sen bunun bir başarı olduğuna inanmıyor musun? diyor Birinci Ses. Bu koşullarda. Bu olanaklarla. Şimdi şu anda burda olduğumuza, buraya değin geldiğimize ve devam ettiğimize.
Bu bir başarı olsa gerek, diyor İkinci Ses. Tabii kendi çapımızda.
Tabii, diyor Birinci Ses.
İlk gelişinde nasıl da şaşkın bakıyordun çevrene, diyor Birinci Ses. Kentin pazar yerine gitmiştin. Çarşı demek insan demekti senin için. Demircilerin dövdükleri kilitler, kapı mazgalları satılıyordu burda. Bakırcılarda ibrikler, taslar. Sonra benzin bidonlarından çevrilme sobalar. Buğday, un, keçe, kilim, kaput bezi, kaya tuzu, kuru zerdali, petek bal, boş çuval, plâstik, çocuk ve büyük insan ayakkabısı (bu iklimde, özellikle önümüzdeki kış aylarında nasıl giyerler bu ayakkabıları?), tüfek, tabanca, mermi,

fişek, çakı, bileytaşı, kara ve kırmızı biber, birtakım bitki kökleri, otlu peynir, küpte yoğurt, yün yatak, yorgan, yastık, battaniye ve her türlü, şimdi ansımadığım, unuttuğum zahire. Senin aldığın ilk şey, bir çakı oldu. Üç ağızlı, sapı boynuzdan, üç ağzının üçü de kör bir çakı. Bir bileyci bulup biletmiştin.

Evet, çarşı demek insan demekti senin için. Başları yazmalı, ayakları poturlu, sırtları kara yelekli, yüzleri güneş yanığı insanlar sana bakıyordu. Bazıları yaklaşıp bir şey söylüyordu, anlamadığın bir dilden. (Şimdi az da olsa anlıyorsun bu dili. Hiç değilse su isterken «Abı mine» demesini öğrendin. Ve güneş demesini, köpek demesini, çocuk demesini. Hasta demesini, kar, kış, köy, kent, ölüm demesini. Onların dilinden.)

Kentin mezarlığını çok sevmiştin. İğri büğrü taşları. Kaya parçalarını. Bir tek yazı yoktu, bir tek mermer mezar yoktu burda. Bir yığın fotoğraf çekmiştin burda da. Banyosunu yaptırdığında, göreceğiz bakalım, neler çıktı. En sonunda, yolcularını toplamış olan, seni bekleyen otobüse katılmıştın. Otelden bavulunu alıp, o bilmem kaç model Desoto ile yola koyulmuştunuz, otuz üç kişi — şoförü ve muavini de sayarsak. Yanında, belindeki tabancası görünen biri oturuyordu. 35 - 40 yaşlarında, sarışın, kısa boylu, tıknaz bir adam. Konuşmaya o başlamıştı. Nice sonra, (onun soruları bitince) sen sormuştun: Polis misiniz? Hayır, asker. Senin gideceğin kentin en uçtaki ilçesinde jandarma ko-

mutanlığı yapıyormuş bir yıldır. Aynı zamanda da ilçenin kaymakamlığını. Şaşırmıştın: Nasıl oluyor bu? Anlatmıştı: Gelenler durmuyor. İstifa edip gidiyorlar. Biz askeriz. Bizde böyle şey yok. Eh, madem ki bir de kaymakam gerek ilçeye, madem ki kaymakamsız olmuyor, o işi de biz yapıyoruz.

Yıllık izninden dönüyordu bu jandarma komutanı/kaymakam. Karısı ve çocukları başkentteydi. Kendisi ilçeye geldiğinin ikinci haftası, ilçedeki yargıcın karısı doğum sırasında ölmüştü. Bundan gözü korktuğu için karısını ve çocuklarını getirmemişti. Hem çocukların okulu vardı.

Birbuçuk yıl daha dayanacaktı bu ayrılığa. Görev görevdi. Elinden gelen bir şey yoktu. Yalnız kışın, Aralıktan sonra biraz güç oluyordu. Ailesinden haber alamadığı oluyordu aylarca. İlçeyi kente bağlayan yol, en azından dört ay boyunca kapanıyordu kardan.

Bunlar, gideceğin kente değgin ilk bilgilerdi. Otobüs yüksek bir kalenin eteğinde, bir akarsuyun kıyısında, öğle yemeği için mola vermişti. Güz güneşi kavuruyordu ortalığı. Jandarma komutanı/kaymakamla sen bir masaya oturdunuz. O, bir etli dolma ısmarladı kendine. Sen, bir az otlu peynir getirttin, bir az da kara üzüm. Sert. Ekşi. Ancak güze doğru olgunlaşan dağ üzümüydü.

Kente vardığımda vakit akşamdı.
Bir kent denebilir mi buraya?
Bir valisi var tabii.
Sonra bir mahfel var.
Sonra bir han var — bütün Anadolu hanları gibi adının sonuna Palas ekli.
Bir de çarşısı var: İki aşevi, üç bakkal-zahireci, bir demirci, bir avukat-arzuhalci, bir tuhafiyeci, bir Sümerbank, iki kahve, bir Ziraat Bankası. Dört bir yanı dağlarla çevrili. Kayalık. Ağaçsız. Heybetli. Özellikle aysız gecelerde korkunç. Evler? Kerpiç birkaç yüz ev. Dağınık. Yollarda karşılaştığım insanlara baktım. İlk kez görüyordum sanki İnsan'ı. Ayakları poturlu. Bakışları yenik. Başları sarılı. Bıyıkları sarkık. Onlar da bana baktılar. İlk kez bir insan görüyorlarmış gibi.

Elimde bavulum Sümbül Palas'a gittim.
Bir yatak vardı, *benim için.*

Beş yataklı bir odada, boş bir yatak. Bana ayrılmış gibi.
Bavulumu yatağın altına koymuş, karnımı doyuracak bir yer aramak için dışarı çıkmıştım ki, bana benzeyen (burdan olmayan) genç bir adam yaklaştı yanıma.
Hoşgeldin.
Hoşbulduk.
Geleceğinizi biliyorduk. Bekliyorduk sizi. Buyrun mahfele gidelim.
Mahfele gittik. Subaylarla dolu bir yer. Bir sucuklu yumurta söyledim kendime. Bir şişe de rakı. Çevremizde birkaç yedeksubay birikti. Beni buraya getiren tanıştırdı. Hepsi acıyarak bakıyorlardı yüzüme.
Buraya mı sürdüler sizi?
Ya sizi?
Rakımı bardağıma doldurdum. Çevremdekilerin bardakları kalktı:
Yeni sürgünün şerefine.
Biri, Burda yalnız içilir. Burası sürgünler ülkesi, dedi. Sonra omuzumu okşayarak: aldırmayın, alışılır. Kendisine aldırmadığımı ve alışmayacağımı söyledim. Şaşırdı, Peki nasıl yaşayacaksınız? İki yıl nasıl dayanacaksınız?
İnsan dayanır, dedim.
Görcceğiz, dedi.

Gördük işte.

Alıştım mı?

Alışmadın mı?

O gelişinde, topu topu, dört gün kaldın bu kentte. Dördüncü gün hasta düştün.
Bu kentin tek hekimi, Hastancye yatmanız gerek, burda, gördüğünüz gibi, benden ve şu hastabakıcıdan başka kimse yok. Sizi hastanesi olan komşu kente göndereyim, dedi.
Sevk kâğıdını cebine koyup ilk otobüse atladın. Komşu kente, komşu kentteki devlet hastanesine gittin. Bir köpeğe bakar gibi bakıyorlardı burda insana. Sana bakacak hekim, dilinden anlamadığı insanların derdini de anlamak istemiyor diye, düşündün. Kendisiyle aynı dili konuştuğun için, ya da giysilerin onunkine benzediği için, seninle diğerlerinden bir az daha fazla ilgilendi.
Ve,
Burda gereken filmleri alacak makinemiz yok, sizi tam teşekküllü hastanesi bulunan bir kente gönderelim, dedi.
İki gün sonraki uçağı bekledin.

Tam teşekkülllü hastanesi bulunan kente indin.
Surlarla çevrili, sokakları dar, sıcak ve güzel bir ortaçağ kentiydi burası.
Akşam sokaklarında dolaşmaya başladığında âşık olmuştun bu kente.
Ertesi gün (öylesine âşık olmuştun ki) hastalığını unutup, hastaneyi boşlayıp kentte dolaşmaya çıkmıştın.
Çarşısında birkaç saat geçirmiştin.
Bakırcıları, demircileri seyretmiştin.
Unla yünü değiştiren
yünle bakır kap-kacak
çay, peynir ve şeker değiştiren köylüleri seyretmiştin.
Burunlarından gümüş halkalar sallanan, uzun, esmer, dik yürüyen, insanın gözlerinin içine bakan, paraları memelerinin arasına sıkıştıran kadınlara bakmıştın. Çömlek çömlek yoğurt satan genç kızlara. Sonra, çarşıya yakın müzeye gitmiştin. (Eski bir alışkanlık.) Müzedeki taşların arasında, özellikle bir tanesi ilgini çekmişti. Bu kentte doğmuş, bu kentte ölmüş, bu kentte gömülmüş bir Fransız çocuğunun mezartaşıydı bu (niçin müzeye konulduğunu bugün bile bilmiyorsun).
Doğum tarihi: 1865
Ölüm tarihi: 1872
eğer yanılmıyorsam.
Sonra bir faytona binmiş (öğle üstüydü)
faytöncuya ağzını açıp bir şey söylememiştin.
O, seni kentin dış mahallelerindeki
genelevlere götürmüştü

insancıl orospuların
güzel evlerin
sıcak, temiz odaların bulunduğu
müşterilerine ipek pijamalar
ve sıcak demli çayların sunulduğu.

Dönüşümüzü ansıyor musun? diyor İkinci Ses. Genelevden dönüşümüzü mü? diyor Birinci Ses. Onu biliyoruz, diyor İkinci Ses. Geldiğimiz kente dönüşü.

Ansımaz olur muyum? diyor Birinci Ses. Aynı yollar. Aynı toz. Aynı duman. Ama bu kez yüreğinde bir boğuntu yoktu. Sanki bu gidiş-dönüş adam etmişti seni. Eğitmişti. Alıştırmıştı (hemen hemen).

Gene bir akşam vakti varmıştık kente. Işıksız kente. Gene mahfelde yemeğimizi yemiş, gene o yanda (Sümbül Palas) yatmıştık (altı kişi bir odada), horlamalar, öksürmeler ve ter ve ayak kokuları arasında.

Ertesi sabah gitmen gereken köyü söylemişlerdi sana, diye sözü ağzından alıyor İkinci Ses. Burası hakkında hiç bir bilgin yoktu. Sana gitmen gerektiğini söyleyen kişilerin de bir birgisi yoktu (hiç biri, hiç bir zaman gitmemişti ki oraya). Yerliler, belli belirsiz birtakım bil-

giler vermişlerdi. Yola koyulmadan edindiğin bilgi, çok yüksek bir köy olduğuydu. Ve yetmiş kilometrelik bir otobüs yolculuğundan sonra, beş saat kadar, at ya da katır sırtında dağa tırmanman gerektiğiydi.

Bu sana çok güç gelmişti. İlk kez binecektin ata. Ertesi sabah otobüs beklemiş, bulamamıştın. Bir an önce gitmek istiyordun. Buraya zahire getirmiş, boş dönen bir kamyonun şoförü, Arkada yolculuk edebilirsen, gel, demişti. (Yanındaki yeri bir subaya ayırmıştı.)

Arkada, seninle birlikte, bir baba, bir oğul yolculuk ediyordu.

Anlatma, diyor Birinci Ses. Şimdi sırası değil. Anlatma. Tüylerim diken diken oluyor.

Niçin? diyor İkinci Ses. Niçin? Sen de ilgi çekici bulmuş olmalısın ki bu kısa yolculuğu, köye vardığında (ya da daha sonra) not defterine yazmışsın. Madem istemiyorsun anlatmayacağım. Senin notunu okuyacağım.

Ve önündeki defterden işaretlenmiş bir sayfayı açıp okumaya başlıyor:

14 Kasım

Kamyonun gerisinde gidiyoruz. Ben ve yanımda bir baba, bir oğul. Yanlarında torbalar, çuvallar. Erzak almaya gelmiş olmalılar, diye düşündüm.. Yola koyulur koyulmaz kendileriyle konuşmaya çalıştım. Çocuk dilimden anlamıyor ve sert sert bakıyordu yüzüme. Babası, askerlikte öğrendiği türkçeyle çevre hakkında bilgiler verdi bana. Bir ara gözüm, çocuğun üstün-

de oturduğu çuvallardan birine takıldı. Çuvalların üstünde UNICEF yazılıydı. Ağızları mühürlüydü. Merak edip sordum: Ne var bunların içinde? Nerden geliyor? Kime veriyorlar? Kaça? Niçin?

Baba, Bunlar bize yapılan yardımlar, dedi. Zaman zaman kente gelir bu yardımları alırız.

Herkese veriyorlar mı? dedim.

Hayır, yalnız cüzzamlılara, dedi.

Sen cüzzamlı mısın? dedim.

Bana doğru ellerini uzattı ve kendi dilinden oğluna da uzatmasını söyledi (oğlu babasının bu isteğini yerine getirmedi).

Evet, dedi. Ben de, oğlum da cüzzamlıyız. Evdeki karım da.

Köye nasıl vardığınızı anlatır mısınız?
Kamyondan bir jandarma karakolunun önünde indim, diyor Birinci Ses. Yanımda, yiyecek, içecek ve giyeceklerimi koyduğum amerikan bezinden yapılmış bir torba vardı. Torbayı sırtladım ve karakola girdim. Jandarmalara, görevli olduğumu ve gideceğim köyü söyledim. (Onlar da acımayla baktılar yüzüme.) Kendilerinden bana eşlik etmelerini, ya da bana bir mihmandar bulmalarını istedim. Tabii kendimin ve mihmandarımın at kirasını, ayrıca mihmandarımın ücretini ödeyecektim.
Jandarmalar, hep bir ağızdan kumandanın karakolda olmadığını, kumandan gelmeden benimle gelemeyeceklerini söylediler ve burda at (ya da katır) bulmanın, mihmandar bulmak kadar zor olduğunu anlattılar. Bu arada yanmakta olan saç soba üstünde kaynattıkları çaydan bir bardak doldurdular. Çaylarımızı içerken, burda geçirdikleri hayattan, kıştan, kendi memleket-

lerinden (biri Karadeniz kıyısında bir köyden geliyordu, babası ölmüştü geçen kış, fakat yollar kapalı olduğundan babasının cenazesinde bulunamamıştı, buna yanıyordu. Öbürü batılıydı, zeytinlikleri vardı ve bir karısı, iki çocuğu. Bir başkası Trakyalıydı, Sizinle hemşeri sayılırız, dedi. Sarışın ve kekeleye kekeleye konuşan, sakalları yeni bitmekte genç bir çocuktu. Bir başkası, yatağın üstüne uzanmış uyuyordu) sözediyorlardı.

Çaylarımızı içiyorduk.

Beşinci bardakta, yanında iki jandarma, kumandan (uzatmalı çavuş) geldi. Selâmlaştık. Durumu jandarmalar anlattı kendisine. Kumandan iki jandarma görevlendirdi. Benimle gideceğim köye değin gelemezlerdi ama, yolun üstündeki ilk köye değin yoldaşlık edebilir ve bu köyden belki bir köylü ile bir at (ya da katır) bulabilirlerdi.

Tek başıma gitmem doğru olmazdı. Köpekler vardı, bir. İkincisi, köylüler ne de olsa, jandarmalardan korkar, hiç değilse bana bir at (ya da katır) kiralamaya razı olurlardı. Tek başına bunu sağlamam kolay olmazdı. Bana yoldaşlık edecek jandarmalar, fişekliklerini kuşandılar, tüfeklerini aldılar, ben de torbamı omuzladım, ve yola koyulduk. Dik bir yokuş tırmandık. Yokuşun bitiminde soluk soluğaydım. Jandarmalardan biri, Gideceğin köy, yörenin en yüksek köyü. Bir kar yağdı mı, bir daha aşağı inemezsin, dedi.

Zaten niyetim yok, dedim.

Yokuştan sonra, düz ama çamurlu bir yolda ilerlemeye başladık. Görünürde bir köy yoktu. Görünen, çıplak dağlar ve yapraklarını dökmüş ağaçlardı. Bir de uçan garip kuşlardı. Nice sonra gördün köyü. İlkin okulu, sonra evleri.

Köye varırken köpekler aldı çevremizi. Jandarmalar, tüfeklerini çıkarıp ürküttüler ve ancak böyle ilerleyebildik. İki katlı bir evin önüne vardığımızda, köpeklerin havlamalarıyla evden insanlar çıktı. köpekleri susturup bizi buyur ettiler. İçeri girdik. Çay içerek dinlendik bir süre. Ev sahibi ve odaya doluşan diğer köylülere durumu anlattık. Gideceğim yeri söyledik.

Bir at (ya da katır) kiralamak istiyordum. Ve eğer mümkünse bir de «mihmandar».

Ev sahibi, Köyde şu anda hiç kimse yok, dedi Kimse olmadığı için, at ve katır da yok.

Jandarmalar üsteledi.

Bunun üzerine, kendi atını vereceğini (ama, ancak komşu köye değin) söyledi.

Yapacak bir şey yoktu. Atını aldım. Atı geri getirecek oğlu (onüç-ondört yaşlarında bir çocuk) önüme düştü. Jandarmalarla helâllaştık. Onlar karakollarına, ben yukarıya, *köyüme* doğru yola koyulduk. İlk kez ata biniyordum. Çocukluğumdan bu yana ilk kez ata biniyordum ve eğersiz, özengisiz bir ata. Şükür huysuz bir at değildi. Ve sanırım oldukça yaşlı bir attı. Keçi yolunu izleyerek ilerledik.

Uzakta, dört-beş küçük, damları hemen hemen yerle bir, kerpiç evin bulunduğu bir köy seçtik. Önümsıra giden çocuk başını çevirdi, Na Evra-

nis, dedi. Köyün adı olmalıydı bu: *Evranis.*
Ne isimler, ne köyler, ne yollar, ne dağlar, ne bura insanları, hiç bir şey şaşırtmıyordu beni. Sanki yıllarca önce ayrıldığım, doğup büyüdüğüm öz yurduma dönüyordum. Ve ata binmesini ve bu yolları ve bu dili unutmuş olduğum için, (sanki) utanıyordum kendi kendimden. Köye girdik. Ve önümdeki çocuk ve atım bir tezek tepesinin önünde durdu.
Attan atladım.
Attan atladıktan sonra, diye devam ediyor İkinci Ses, evin önünde birikenlere selam verdik. Bizi buraya getiren çocuk, kim olduğumuzu, nereye gittiğimizi, ne istediğimizi anlattı (sanıyorum) kendi dilinden. Sıska bir adam, bizi elimizden tutup içeri aldı. İs kokulu, karanlık bir odaydı burası. Penceresiz. Yalnız tavanda bir hava deliği olan. Orda, bu soluk ışıkta (ben içeri girince bir yağ kandili yaktılar) paçavralara sarılı bir çocuk gördüm. Can çekişiyordu. Nesi olduğunu sordum. Kendi dilimden. Ne dediğimi anladılar, paçavraları açtılar. Çıplak, boynuna değin tüm bedeni yanmış bir çocukla karşılaştım. Ölüyor. Ölmek üzere. Niçin kente, kentteki sağlık yurduna götürmediklerini sordum. Beni buraya getiren çocuk, söylediklerimi onların diline çevirdi.
O sıska adam (can çekişen bebenin babası olsa gerekti) omuzlarını kaldırdı. Uzun uzun bir şeyler anlattı bana. Bir tek Allah sözcüğünü anlayabildim. Dışarı çıktım, torbamı açtım ve içindeki ilaçlardan bir yanık merhemi bulup çıkar-

dım. Verdim. Tüm bedene sürmelerini söyledim. Hiç bir işe yaramayacağını bilerek.
Beni buraya getiren çocuk, atın yelesinden tutmuş, bir an önce geri dönmek için sabırsızlanıyordu. Kendisine, bana kiralık bir at (ya da bir katır) bulup bulamayacağını sordum. İlacı verdiğim sıska adamla konuştu. Ondan, kesin bir Na sesinin çıktığını görünce, torbayı omuzladım ve çocuğa, köye gitmem için hangi yolu tutmam gerektiğini sordum. Köyün kıyısını dolanan ince bir yol gösterdi. Bu yolu izlersem varırdım köyüme. Kimseye selam vermedim. Kimseye eyvallah demedim. Yola koyuldum. Köyden çıkalı onbeş-yirmi dakika olmuştu ki, önüne birkaç koyun katmış bir köylü gördüm. Dizginlerinden tuttuğu at ardı sıra geliyor. Adımlarımı sıklaştırdım, yanına vardım ve selamladım.
Selamünaleyküm.
Aleykümselam.
Ona kim olduğumu, gittiğim köyü söyledim. Gittiğin yer çok uzak ve çok dik, dedi. Benim atımı al. O, seni bizim köye değin götürür. Bu gece bizde kalırsın. Yarın sabah birlikte gideriz köye. Atını almak istemedim ve birlikte yürüyebileceğimi söyledim.
Yol uzun ve dik, al atı, dedi.
Ata atladım. Kır bir attı. Torbamı önüme aldım. Eyvallah, dedim; yola koyuldum.

Başlangıçta korktuğunu itiraf et, diyor İkinci Ses.

Ederim, diyor Birinci Ses. Yolu bilmiyordum. Ve dört bir yanım dağ taştı. Bana atını veren köylünün dediği gibi yaptım, dizginleri gevşek bıraktım: «At yolu bilir.»

Uçurumların kıyısında, taşların üstünden, yavaş, temkinli, sınalı adımlarla atlıyordu. Ve üstündeki biniciinin, yabancı (hem de acemi) olduğunu bilirmişçesine, ürkütmeden, yavaş yavaş ilerliyordu. Yanılmıyorsam böyle iki saat kadar gittik. Yol boyu bir tek canlıyla (ne insan, ne hayvan) karşılaşmadan. Sonunda uzaktan birkaç ev göründü. Gün batmak üzereydi. Bir dere geçtik. Sonra köye vardık. Köyün içinde durmadı at. Ola ki bu köyde değil yeri, diye düşündüm. Köpeklerin havlamasına, saldırmasına aldırış etmeden, köyün en son evlerinden biri önünde durdu kır atım. Evden kadınlar çıktı. Hep bir ağızdan bağırmaya ve bana sorular yağdırmaya başladılar. Ne karşılık vereceğimi bilemiyordum. Bazıları ağlıyordu. En sonunda köyün içinden türkçe bilen bir adam geldi. Ve kendisine, atın sahibine bir şey olmadığını, atını bana verdiğini, kendisinin de çok geçmeden koyunlarla birlikte varacağını söyledim.

Atı aldılar. Torbamı aldılar. Ve beni buyur ettiler. Yastıklar konuldu. Pöstekiler serildi. Soba yakıldı. Çay demlendi. Ve nice sonra bana atını veren köylü (Hasso'ydu adı, o gece öğrendim) koyunlarıyla birlikte geldi.

O geceyi Hasso'nun evinde geçirdim. Ertesi sa-

bah, gündoğumundan hemen sonra, yola koyulduk. O önde, ben arkada. İki atlı.

Bize köye nasıl vardığınızı, nasıl karşılandığınızı ve ilk izlenimlerinizi anlatır mısınız?
Yoruldum, diyor Birinci Ses. Başka zaman.
Ben anlatacağım diyor İkinci Ses. Çünkü ben de ordaydım. İki attan birinin üstündeki de bendim. Şimdi anlatacağım. Ve bir *objektif gibi* anlatacağım. O sussun. isterse konuşmasın.

Canavar
gibi köpekler
karşıladı bizi ilkin Pirkanis'te (köyün adı buydu).
Şükür atlıydık.
Ve şükür önümüzde Hasso vardı.
Köy
bir tepenin (çevrenin en son tepesi) yamacında kurulmuştu.
Şöyle bir baktık; ağılları ve okulu saymazsak, on üç hane.
On üç kerpiç hane. Saydık.
Nüfus (kadınlar ve çocuklar dahil), sonradan öğrendik:
Yüz on dört kişi.
Atları çeşmenin başında bıraktık.
Çeşmenin ardındaki, köyün en büyük evine yürüdük.
Köpeklerin havlamalarıyla evlerinden çıkanlar bize baktılar.

Hasso, o büyük eve girmeden çevremizi saranların sorularını cevaplandırdı.
Eve girdik.
Ayakkaplarımızı çıkardık.
Bir odaya aldılar bizi
geniş, aydınlık, yüksek tavanlı bir oda.
Yer toprak, tavan ot.
İlkin iri-yarı biri girdi odaya.
Elimizi sıktı.
Öğrendik kimliğini: Muhtar. Adı Mustafa.
Sonra diğerleri girdi.
Onbeş, yirmi erkek.
Büyük bir çoğunluğu türkçe bilmiyor.
Ben konuşuyorum, muhtar ya da Hasso çeviriyor.
Muhtarın ilk sorusu şu oldu:
Kalıcı mısın burda?
Kalıcıyım.
Sahi?
Sahi.

Duralıyor burda İkinci Ses.
Bir objektif gibi anlatacaktın, diyor Birinci Ses.
Devam edeceğim, diyor İkinci Ses.

1

Devam ediyor bir objektifin anısı gibi:
Soba yakıldı.
Bir az sonra semaver geldi.
Odayı dolduranlar, duvarların dibine çömelmişler, beni süzüyorlar. Eller dizler üstünde.
Sonra bakır bir tepsi içinde çay bardakları geliyor.
Bir kase içinde ufak ufak kırılmış kesme şeker.
Dizler üstündeki eller çay fincanlarına uzanıyor.
Bıyıkları yeni terlemekte olan bir çocuk, ayakta, elpençe divan, semaverden çayı dolduruyor
ilk bardak bana geliyor
sonra Hasso'ya
sonra muhtara
sonra diğerlerine
Bu arada bir kız çocuğu bir tabağın içinde otlu peynir getiriyor
ve yufka ekmek
benim önüme koyuyor.
Yufka ekmeğin içine bir parça peynir koyup

sarıyorum çayımdan bir yudum alıyorum
çaylarını içenler bana bakıyorlar
nasıl yiyorum
nasıl içiyorum çayı
bardakta çayım bitiyor
yeniliyor bıyıkları yeni terlemekte olan deli-kanlı
bir ara kapı açılıyor
bir kız çocuğu
yanında
saçları makasla kırpılmış iki-üç yaşlarında bir oğlan
burnunun sümükleri akmakta
geliyor
sobanın yanına kuruluyor.
Sırtında
yamalı ve pis bir entari
kırmızı çiçekli
odadakilerin tümü
bilmiyorum
anlamıyorum niçin
gülmeye başlıyorlar
bu arada
kapının aralığından
bir genç kız görüyorum
kendisini gördüğümü görünce
gülerek kaçıyor
Altıncı çayımı yudumluyorum
Hasso kalkıyor
ilkin benim sonra diğerlerinin ellerini sıkıyor
Atını getiriyorlar kapının önüne
Atına atlıyor

benim binmiş olduğum atı da ardına alıyor
köyden ayrılıyor.
Kapının önünde, ardından el sallıyorum.
Odaya dönüyorum.
Muhtar Mustafa
bana bir kez daha adımı soruyor
sonra hastadan anlayıp anlamadığımı
Torbada ilaçlarım var, diyorum.
Bunun üzerine, beni yandaki evlerden birine götürüyorlar. Burası da karanlık, penceresiz, tavanda bir hava deliği olan bir oda
bir soba yok burda
bir tandır var
is var
duman var
bir kandil yakıyorlar burda da
buraya nerden, nasıl geldiğini bugün bile bilmediğim bir *Carlsberg* bira kutusundan yapılmış yağ kandilinin titrek ışığı altında
çocuğa bakıyorum
üstünü açtılar
gösteriyorlar
Korkunç şiş bir karın
İlk kez görüyorum böyle bir şey
çocuğun (iki yaşında var yok) yalnız karnı değil, ayakları, elleri ve yüzü de şiş
ve mosmor
bildiğim bir hastalık değil
Muhtar, Bir iğne yap, diyor.
Kente, doktora götürün, diyorum.
Korkuyorum iğne yapmaya
Çünkü ölecek

çünkü ölmek üzere
Başucundaki genç erkeğe soruyorum, Sen misin babası?
Muhtar çeviriyor kendi diline sorumu ve kendisi cevaplıyor
Anası orda (karanlıkta, bir duvarın dibine büzülmüş genç mi, ihtiyar mı, seçemiyorum), babası köyde yok, babası uzakta, bu amcası.
Yapacak bir şey yok, Tanrı kurtarsın.

Susuyor İkinci Ses.

Ve Tanrı kurtarmadı, değil mi? diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Sabah uyandığında çocuğu sordun. Muhtar geceyarısı öldüğünü ve bu sabah gömüldüğünü söyledi. Hiç kimsenin yüzünde bir acının iziyle karşılaşmadın.
Sen de defterinde, Ölüm doğal burda, diye yazdın, diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Birkaç gün sonra babası döndüğünde ve çocuğunun ölümünü öğrendiğinde, pek doğal karşılamıştı bunu. O gün sana uğramış, sanki hiç bir şey olmamış gibi konuşmuştu.
Halit, diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Uzun bir yolculuktan dönmüştü.
Halit, diyor Birinci Ses.
Evet, diyor İkinci Ses. Burda değilse, şimdi değilse bile, başka bir yerde, bir gün, öyküsünü anlatacağım Halit.

Evet, diyor Birinci Ses. Mutlaka.
Öyleyse, diyor İkinci Ses. Niçin şimdi olmasın?
Şimdi zamanı değil, diyor Birinci Ses.
Niçin olmasın? diyor İkinci Ses. Belki hiç bir zaman zamanı olmayacak.
Doğru, diyor Birinci Ses.
Sana ilk uğradığı günden başlayabilirsin, diyor İkinci Ses.
Oıdan başlayalım, diyor Birinci Ses:

Çocuğunun ölümünün birinci haftası içindeydi. Ben muhtarın evinden çıkmış lojmanıma yerleşmiştim. Sobamı yeni kurmuş, döşeğimi kendi ellerimle yapmıştım.

Bir akşam vaktiydi, kapım açılıp, içeri girdiğinde. Selâm verdi, geçti karşıma oturdu. Kim olduğunu söyledi. Başsağlığı diledim kim olduğunu öğrenince. Hepimiz sağolalım, dedi. Sustu. Bir şeyler söylemek zorunluluğu içinde, Yapacak bir şey yoktu, dedim. Kimbilir, dedi. Ben burda olsaydım belki ölmezdi. Sen nerdeydin? diye sordum. Uzaklarda bir yerlerde, dedi.

Karşında diz çökmüş, cebinden çıkarclığı tabakadan cigarasını saran, bu zayıf, kısa boylu adama bakıyordun. Kasketini geriye atmıştı. Yaşı kırk civarında olmalıydı. (Sonradan benden iki yaş küçük olduğunu öğrendim).

O akşam çok oturmadı.

Ayrılırken, Ben burdayken bir şeye ihtiyacın

olduğunda haber ver, başkasından bir şey isteme, dedi.
Ertesi sabah muhtara Halit'i sordum.
Bu sabah çekip gitmiş, dedi.
Günler, haftalar geçti dönmedi.
Köyde yalnız çocuklarını ve karısını görüyordun.
Bu arada köylülerden kendisi hakkında bazı bilgiler topladın. Birbirini tutmaz bilgiler.
Muhtar diyordu ki: Halit benim ikinci avradımın, Zazi'nin kardeşidir. Bunlar aslında Yüksekovalıdır. Bebeyken öksüz kalmış, bizim ağamızın yanında yetişmişlerdir. Ağamızın anası emzirmiştir Halit'i. Ben Zazi'yi alınca ve Halit'in ordaki işleri bozulunca, karısı ve çocuklarıyla göçtü buraya. Kendisine köy içinde bu gördüğün yeri verdim. Bir ev yaptı. Toprağı yoktur. Kaçakçılık yapar. Mal getirir, satar. İşte çalışmaz. Tarla işine, ot işine gelmez. Para isterse verme, alamazsın.
Hasan (muhtarın küçük kardeşi) ise: Halit'ten sakın bey, dedi. Sağı solu yoktur. Kardeşini keser, dini imanı yoktur. Acıması yoktur. İki kişi öldürdü. Biri Acemdi. Zındana koydular. Ağamız kurtardı.

Süleyman ifadesi: Halit, bilmem ama, iyi çocuktur. Gariptir. Bizlere pek benzemez. Toprağı yoktur. İki üç tavuğundan başka hayvanı yoktur. Geçen kış bir kız kaçırdı. Getirdi buraya eve kapattı. Onbeş gün sonra köyden gitti. Üç ay dönmedi. Bu ara kızın babası geldi ve kızı alıp gitti. Halit bu kıza âşık. Kızın babasını bu-

gün değilse yarın bir gün pusuya düşürüp vuracaktır. Bu yörede Halit'ten keskin nişancı kolay kolay bulunmaz.

Muhtar Ağa (Muhtarın yetmişlik babası): Bunlar genco, bunlara iki karı ne, biri bile çok. Bende üç karı, üçünün de hakkından gelirim. Kerem bu benim oğlum. Sekiz yaşında. Üçüncü karım şu anda gebe.

Seyit: Halit iyidir. Kötü bir söz duymadım ağzından. İçer. Ama bize ne? Mert çocuktur. Üç yıldır kimseyle dalaşmadı, kimsenin malını çalmadı, kimsenin kızına dokunmadı, kimsenin sürüsüyle oynamadı bu köyde. Mert çocuktur Halit.

Yalnız odada
Odada yalnız
Odada yalnızım
Tek başıma

Konuşmuyor bu akşam kendi kendiyle
Üşüyor
Titrıyor
Az önce attığı son iki tezek parçası
birden ısıttı saç sobayı
saç soba odayı ısıttı
Şimdi geçiyor sıcaklık
Dişleri birbirine çarpıyor
Dudakları morarıyor
Gözleri duvarda bir yerde
Isıtmaya çalışmıyor kendini
Yatağa girmek istemiyor (gibi)
Konuşmuyor evet
ve düşünmüyor
Döşeğinin üstünde bağdaş kurup oturmuş can.

lı bir varlığa bakar gibi başucundaki kitaplara kâğıtlara bakıyor
Bir kitap alıyor Açıyor Okumadan bırakıyor
Bir zarf alıyor Açıyor İçinden çıkan kâğıda bir göz atıyor (Kendi yazısı gibi)
Okuyor Sonuna varmadan yırtıp atıyor mektubu Sobanın kapağını açıp sönmekte olan küllerin üstüne atıyor
Yeniden döşeğine dönüyor
Yeniden bağdaş kurup oturuyor
Yeniden gözleri duvarda bir noktaya takılıyor
Hayır
Dudakları mosmor
Mosmor dudakları (ancak) titriyor
Dişleri birbirine vuruyor
Dışarda gene köpekler uluyor
Bir yabancı mı geldi
Yoksa gene kurtlar mı indi

Noktasız virgülsüz sorusuz bitmek bilmeyen ölü gece böyle bölük pörçük sürüyor

Sürüyor bölük pörçük
gece
ölü
bitmek bilmeyen
sorusuz
noktasız
virgülsüz
ünlemsiz

Bitmek bilmeyen ölü gece böyle bölük pörçük
sürüyor noktasız virgülsüz sorusuz ünlemsiz

Yalnız odada
Odada yalnız
O da yalnız

Yattığı sedirden kalkıyor.
Kendim yaptım bu sediri. Buraya geldiğimin beşinci günü. Okulun yapımından arta kalan tahtaları çıkardım. Köyün marangozundan, — Neydi adı Alaaddin'in babasının? — Bir çekiç aldım, bir testere, birkaç da çivi. Kestim. Biçtim. Yanyana getirdim tahtaları. Yerden otuz santim yükseklikte tahta bir sedir yaptım.
Muhtar bir yün yatak verdi.
Sedirin üstüne bu yatağı serdim.
İki çarşaf getirmiştim buraya gelirken.
İşlemeli iki yastık yüzü.
Yorganım yoktu.
Battaniyem vardı.
Yatağın üstüne battaniyeyi serdim, battaniyenin üstüne kilimi, kilimin üstüne (geceleri) gocuğumu.
Sedir tam köşede.
Kapının altından giren rüzgâr, geceleri ayak ucumda dolanıyor. Ayaklarım, bu dört kat bat-

taniye-kilim-gocuğun altında. Duymuyor gecenin soğuk rüzgârını. Başucuma gelince, duvar keçe ile kaplı burda. Ramazan'ın çocuklarla birlikte okulda dövdüğü keçe ile. Bir desen koysun istedim bu keçenin üstüne Ramazan. Ben bilmem dedi. Çizip verdim. Gene koymadı.
(Kilosu onyedibuçuk liradan aldığı on okka kara yünden dövdü bu keçeyi. Üstüne otuz lira işçilik aldı.)
Akşamları yemeğimi yedikten sonra, sobacla ateş varken soyunuyorum. Belimdeki yün kuşağı çözüp yeniden doluyorum. Gocuğumu yatağın üstüne atıyorum. Pijamalarımı giyiyorum. Başıma, anamın ördüğü, bir zamanlar balığa çıkarken giydiğim yün başlığı giyiyorum ve boynuma değin indiriyorum. Öylesine ki, yalnız ağzım, burnum ve gözlerim kalıyor dışarda. Böyle giriyorum yatağa donmamak için.

Pencerenin kepenklerini açıyor.
Daha gece.
Ay karların üstünde yansıyor.
Ay ışığının aydınlattığı heybetli dağlara bakıyor. Uzakta, karların arasından fışkıran iki-üç ağaç. Yalnız dalları, kuru, cılız dalları görülüyor ve karın üstüne gölgeleri düşüyor. Karın üstünde bir yol arıyor gözleri. Yok. Kar örtmüş. Yağmaya devam eden kar. Lapa lapa. Fakat akşamki gibi değil. Bayağı yavaşladı. Öylesine ki, karın üstünde yansıyan ay ışığını görebiliyor ve onun aydınlattığı karşı tepeleri. Ayaz yok. Garip, tatlımsı bir hava. Köpekler bile havlamıyor.

Sessizlik.

Sırtında gocuğu var. Başında yün başlığı. Pijamasının önünü açtı. Lambasını yakmadı. Ay aydınlatıyor, dışarsı gibi, pencerenin uzantısındaki odanın bir bölümünü de. Dışardaki ışık, gün doğumundan önceki ışık gibi. Rahat. Dinlendirici. Oysa saat daha gecenin ikisi bile değil. Pencerenin tam karşısına düşen duvarın dibindeki konserve kutusunu alıyor. Kapağı açılmış, içi boş bir kutu. Üstündeki etiketi okunuyor: TAMEK. Pijamasının önüne yaklaştırıyor ve işiyor içine. Dumanlar çıkıyor. İşemesi bittikten sonra, elinde kutu, yeniden pencerenin önüne ilerliyor. Camı açıyor ve karın üstüne boşaltıyor konserve kutusunu. Sonra boş kutuyu, pencerenin kenarında birikmiş karla dolduruyor ve pencerenin önüne koyuyor. Pencereyi kapıyor. Kapamadan bir kez daha bakıyor dışarıya. Derin bir soluk alıyor. Kepenkleri kapıyor. Oda kararıyor. Sırtındaki gocuğu yatağın üstüne atıyor. Uyumayı denemek gerek. Bir-iki saat daha.

Geldiğinin ikinci haftasındaydı, diye söze başlıyor İkinci Ses. Bir akşam muhtar gelmişti odana. Kıyıdan, köşeden, şurdan, burdan konuşmalardan sonra, sözü kadın sorununa getirmişti. Üç karısı vardı muhtarın. Üçüncüsünü, senin köye varışının dördüncü veya beşinci günü almıştı.
Sana sormuştu:
Gençsin
nasıl yaşayacaksın burda
burda, dağ başında
kadınsız?
Alışığım, demiştin.
Nasıl alışıksın?
Yüzüne bakmıştı, şaşkın.
Şehirden geliyorsun.
Gençsin. Nasıl alışık olursun?
Doğrusun, demiştin. Ama ne gelir elden?
Bir an duraladıktan sonra, gözleri gözlerinde, evli olup olmadığını sormuştu sana.

Evliyim, demiştin.
Bu cevabına karşın sana şu öneride bulunmuştu:
Bir kız bulmak gerek sana. Evlenme çağına gelmiş bir kız. Bu köyden ya da komşu bir köyden.
Ne kadar gerek? diye sormuştun.
Dört-beş bine bulunur, demişti. Sen ucuz alırsın. Çünkü senin, kızı, burdan ayrılırken yanında götürmeyeceğini bilirler.
Ama ben evliyim, demiştin (yeniden).
Ne çıkar? demişti Muhtar. İmam nikahı kıyarız burda. Kızı yanında götürmeyeceğin içindir ki ucuza verirler sana kızı. Senden sonra başkasına verir kızını babası. Bu işten kârlı çıkan o olur.
Bu sözler üstüne düşünmüştün: Hem kendini, hem de (belki) kızı. Fakat gene de (bugün bile şaşarım niçin?) kesin bir HAYIR olmuştu cevabın.
Muhtar, Benden günah gitti deyip, çıkmıştı odandan.
Sormuştun kendi kendine, Kendi kızlarından birini mi vermek istiyor bana? Gerçekten beni düşündüğünden mi? Yoksa para sıkıntısı mı çekiyor?

O geceden sonra günler geçti.
Nice geceler geçti.
Yalnızlıklar, alışık olmadığın bir türde sürdü.

Bu arada (tabii) yumurtalıklar şişti.
Sonra kendi kendilerine boşaldı.
Bir gün, Muhtar Ağa'nın kızına söz kesilmeye geleceğini söylediler. Aynı aşiretin uzak bir köyünden çıkmıştı kısmeti. O gün, Muhtar Ağa'nın sana her gün ekmek getiren büyük kızı gelmedi. Öğle üstü muhtarın evine gittiğinde, yıkanmış, giyinmiş gördün onu. Kapı arkasından sana bakıyordu. Odada yalnızdın. Muhtar, kadınlarının yanında olmalıydı. Bir az sonra sana çay getirdi. Önüne bıraktı çayı ve şeker kasesini. Sonra gözlerinden yaşlar boşanarak, geri geri çekilerek yürüyüp çıktı.

Tabancalar, tüfekler patladı.
Atlar üstünde, kadınlar, erkekler girdi köye.
Gün batımıydı. Sen çeşmenin başındaydın.
Atlar muhtarın evi önünde durdu.
Atlılardan birkaçı muhtarın evine girdi. Birkaçı Muhtar Ağa'nın evine.
Öbürleri başka evlere dağıldılar.
Bu arada, bir keçi kesildi, ya da bir toklu.
Akşam, namazdan sonra, yemekler yenildi. Çaylar içildi.
Sonra diğer konuklar sökün ettiler Muhtar Ağa'nın evine.
Sen, Muhtar Ağa ile, adını bilmediğin bir yabancının arasında oturuyordun. Önünde, bakır bir sini içinde, kayısı kurusu, ceviz içi, üzüm bulunan tabaklar sıralanmıştı.

Bir az sonra pazarlık başladı.

Muhtar Ağa, sözcü olarak İbrahim'i seçmişti. İbrahim yapacaktı pazarlığı. Âdet böyledir, dendi sana. Aldı sözü İbrahim ve başladı «satacağı malın» övgüsünü yapmaya:
Kızımın gözleri ceylan gözüdür
geceleri ışıklar saçar
geceleri bile dostu düşmandan seçer
Kızımızın boynu kumru boynudur
teni ak
saçları ipeksidir
Yürüyüşü elvandır
İş tutar
yün eğirir
çift sürer
köyümüzde yünü en iyi eğiren odur
Karşı taraftan (oğlan tarafından) bir ihtiyar alıyor sözü ve oğlanın övgüsüne başlıyor:
Oğlumuz Yusuf
yiğittir
köyümüzün gözbebeğidir
beli de kolu gibi güçlüdür
kardan yılmayan
sürüleri ağıllardan çıkaran
kurdu dağa kaçıran odur
gözleri kömür karasıdır Yusuf'un
atı küheylan

Karşılıklı övgüler böyle sürüp gitti.
Sıra, para konusuna geldi.
İbrahim Ağa'ya sordular kızı için ne istediğini ve İbrahim Ağa dedi:
sizin güzel hatırınız için

ki aşiretimiz yiğitlerindensiniz
ki aynı kandan kişileriz
ki birbirimizi kardeş gibi severiz
ki başkasına yüzbinlere vermeyeceğimiz kızımız için
sizden onbin isteriz.
Karşı taraf:
Kızınızın güzelliği
Sizden istediğimiz yalnız onbin
Ama sizin için
Kızımıza kıymet biçilmez
kızınızın işkenliği
malumumuzdur
ama bizim Yusuf'un davarları dahil
onbin lirası yoktur.
İbrahim:
Nesi var mal olarak Yusuf'ların
Yusuf'a babasının verdiği kırk koyun vardır, yüz dönüm arazisi vardır ki ikiyüz kile buğday verir yılda
iki atı vardır
bir tabancası bir tüfeği vardır
Biz koyunlardan
onbeşini şimdi veririz
yaz olduğunda
elli okka yün veririz
ve üçbin lira da para sayarız
İbrahim:
onbeş koyuna
elli okka yüne
ve üçbin kaymeye
kız çıkmaz bu köyden

Karşı taraf:
Üçbinbeşyüz olsun.
İbrahim:
Yükselt bir az.
Altmış okka veririz hem de kara koyun yünü.
İbrahim:
İsterseniz bırakalım bu işi
ve çaylarımızı içip gidip yatalım.
Karşı taraf:
İki koyun daha veririz.
İbrahim, kızın babası Muhtar Ağa ile konuşmak üzere dışarı çıkıyor. Sen, bunaldın. Terliyorsun. Bunu fırsat bilip sen de dışarı çıkıyorsun. Ve eyvallah deyip, evine doğru yürüyorsun. Sırtında gocuğun, elinde fenerin. Ardından sırnaşık bir köpek geliyor. Soğuğa veriyorsun yüzünü. Ayaz. Bir az olsun kendine geliyorsun. Kapıyı açıp içeri girdiğinde, gaz lambanı yakıyorsun ve sobaya ilkin birkaç çalı-çırpı koyup ateşliyorsun, sonra üstüne iki parça tezek atıyorsun. Yatağın üstüne uzanıyorsun, radyonu açıyorsun. Pazarlık devam ediyor olmalı.
İçindeki, eziklik, çürüklük, o garip kırık-dökük-lük de.

Nedir bu
gecenin içinde
bu inler gibi uzayan türkü?
Bir aşk türküsü olmalı
ya da bir ağıt
ya da ikisi bir arada.
Ne diyorlar böyle hep bir ağızdan Harabo harabo?
Harabo'nun kötü olduğunu.
Dinliyor musun?
Evet.
Ne diyorlar, anlıyor musun?
Bir az. Diyorlar ki, Gel benim başucumda bekle, bu yaşadığım yerler yaşanmaz oldu.
Kimden sözediyorlar dersin? Kime sesleniyorlar dersin?
Aliye Ramo köyünün üzümlerinden.
Aliye Ramo köyünün üzümlerine benzeyen memelerden
genç kız memelerinden

bu arada tanrıdan ve şeytandan
hem tanrıdan hem şeytandan
ikisinden de medet umuyorlar
ya da ikisinden de umudu kesmişler
ve uzak bir ilden sözediyorlar
Mardin belki
çünkü bir şatodan sözediliyor
ya da ona benzer bir şeyden
bir kuleden, bir handan
ve onun içindeki fidan boylu bir kızdan
O genç kızın bedeninden
kar eriten ateşinden
kış gecelerinden
bahar güneşinden
bir kız bir kız ki
adı Aliye Ramo
hem bir kız hem bir köy
bir türkü ki hem insandan hem köyden sözediyor
Başka neden sözediyorlar?
Parıldamayacak güneşten
soğuk güneşten
koyundan, tokludan, doğacak kuzudan
ve sonra dağdan inen kurttan
Bu ne kış diyor türkü bu ne bitmez kış
ne zaman gelip beni bulacaksın
ne zaman beni kurtaracaksın?
Kim söylüyor bu türküyü? Kimin ağzından yakılmış bu ağıt?
Bilmiyorum. Dedim ya, bir kız için ve bir köy için ve görüyorsun hep bir ağızdan söylüyorlar şimdi.

Ne diyorlar?
Diyorlar ki, Yeter artık harabo yeter artık
başkasıyla evlendin harabo bizi aldattın
köyünden kaçtın harabo
yaban ellerine gittin
Yeter artık harabo harabo
beni unuttun
beni kendine köle ettikten sonra unuttun
Tanrı bunları yanına komaz harabo
harabo harabo
ama sen gene dön
seni bağışlayanın ve sevenin kollarına atıl
harabo harabo
öleceksin harabo
kemiklerin kuruyacak küllerin yelde savrulacak
sabah yeli küllerini doğduğun topraklara geri getirecek
seviştiğimiz ağacın altında birikecek
harabo harabo yanıyor memelerim
harabo harabo kavruluyor kasıklarım
harabo ulu dağların yeli eser
harabo bu yeller hiç durmaz
içimdeki ateş sönene değin.

Hiç susmuyorlar.
Susmazlar. Sonu gelmeyen, her bittiğinde yeniden başlayan bir türküdür bu. Gelmeden söylemişlerdi bana. Bütün gece devam eder. Hep aynı şeyleri söyler gibiler.
Ne diyorlar?
Deyola, diyorlar, ben ölümden korkarım

korkmam dersem de korkarım
gözden korkarım ulu kıştan korkarım
senden uzak olduğumda
esen yelden korkarım
yağan kardan
uluyan kurttan korkarım
Ben ölürsem
sen dön ve kaz mezarımı
çünkü ancak sen bu karları küreyip toprağa erişebilirsin
çünkü ancak sen bu ulu kışta kazabilirsin
kabrimi (*kabrimi*, diyor)
Ve beni o tepeye ancak sen gömersin
Ağaç yoktur ki başıma dikesin
Ziyanı yok
karlar erir sen burda olursan
bir ağaç bul dik dümdüz olmuş mezarımın başına dik
delaylo oy delaylo
ne zalimdir karakışta gelen ölüm
ne zalimdir sevgiliden uzakta ölüm
helo helo doyamadım dudaklarına okşayamadım seni dilediğimce
teninden nasıl ayrılırım senin
bu gece ne bitmek bilmeyen bir gece
ve kurşun sesleri geliyor delaylo delolo
pencereden baktım kar başladı
uzakta
yüksekte
karların ortasında
yapayalnız
yapayalnız gibi

bir çıra alevinde
bir çıra alevinin isli karanlığında
ölmek istemem sensiz
ölmek istemem delaylo delolo...

Sustular mı?
Evet. Başlamak üzere bir azdan.
Başlayacaklar mı, dersin?
Sanırım.
Ne kadar sürer dersin?
Bütün gece. Bütün bir kış boyu (belki).
Niçin söylüyorlar bütün gece, bütün kış boyu, bu bitmez türküyü, bu acı ağıtı?
Çünkü.
Bizim yaptığımız gibi mi demek istiyorsun?
Belki.
Evet.
Hiç şüphesiz.
İsterdim.

Nerden başlamıştık söze? diyor İkinci Ses.
Nerde başlamıştık söze?
Ne zaman başlamıştık söze?
Niçin başlamıştık söze?
NİÇİN BAŞLAMIŞTIK SÖZE?
Bağırma, diyor Birinci Ses.
Yineliyor İkinci Ses:
Niçin başlamıştık söze?
Hangi söze? diyor Birinci Ses.
Bu söze, diyor İkinci Ses.
Bu söze, diyor Birinci Ses, nerden başladığımızı ansımıyorum. Ama bizden önce başlanmış olmalı *bu* söze.
Kimler? diyor İkinci Ses.
Nasıl kimler? diyor Birinci Ses. Tabii ki insanlar.
Biz yalnız devam ediyoruz. Bunu mu söylemek istiyorsun? diyor İkinci Ses.
Bunu söylemek istiyorum, diyor Birinci Ses.
Bir öç alır gibi, diyor İkinci Ses.

Neden öç alır gibi? diyor Birinci Ses.
Sessizlikten, diyor İkinci Ses.
Ola ki, daha nice şeyden, diyor Birinci Ses.
Örneğin? diyor İkinci Ses.
Örneğin yalnızlıktan, diyor Birinci Ses.
Başka?
Başka? Belki zamandan, diyor Birinci Ses.
Bir öç alma duygusu mu bizi konuşturan? diyor İkinci Ses.
Bunu demek istemedim, diyor Birinci Ses.
Başka ne gibi bir neden olabilir? diyor İkinci Ses.
Olduğumuz yerde ilerlemek için de olabilir, diyor Birinci Ses.
Olduğumuz yerde ilerlemek mi? diyor İkinci Ses. Nerde başlamıştık konuşmaya?
Konuşmalarımıza bakılırsa, soğuk bir dağ başında, diyor Birinci Ses.
Aynı dağ başında mı? diyor İkinci Ses.
Hiç bir önemi yok, diyor Birinci Ses. Bir deniz kıyısında da başlamış olabiliriz.
Bir çölde olmasın? diyor İkinci Ses.
Olabilir, diyor Birinci Ses.
Eğer öyleyse, çok yükseldik, diyor İkinci Ses (alaycı).
Sanmam, diyor Birinci Ses. Yer değiştirmekle ilerleneceğine inanacak kadar saf değilim, çok şükür.
Ah, demek onun için olduğumuz yerde ilerlemekten sözediyorsun? diyor İkinci Ses.
Evet, diyor Birinci Ses.
İlerliyor muyuz dersin? diyor (gene alaycı) İkin-

ci Ses.
Bilmiyorum, diyor Birinci Ses. Zamanla göreceğiz. Gücümüzce, yeteneklerimizce, olanaklarımızca. Elbet ilerlemiş olacağız.
Niçin? diyor İkinci Ses.
Ne *niçin?* diyor Birinci Ses.
Niçin, diyor İkinci Ses. Niçin başlamıştık söze? Bir başlangıcı var mı sanıyorsun? diyor Birinci Ses.
Olması gerek, diyor İkinci Ses.
Bizimki bir devam, diyor Birinci Ses. Çölde, deniz kıyısında, ovada, dağda, bir köyde, bir kentte başlanmış bir konuşmanın bir devamı.
Ama şu anda, hiç değilse burda, sözü biz *aldığımıza* göre, niçin devam ettiğimizi, niçin konuştuğumuzu bilmemiz gerekir, diyor İkinci Ses.
Bu soruyu hiç bir zaman sormadım, diyor Birinci Ses.
Yalnızlığımızı mı anlatıyoruz? diyor İkinci Ses.
Gördüğün gibi, diyor Birinci Ses.
Bu dağ başını mı anlatıyor? diyor Birinci Ses.
Diyebiliriz, diyor Birinci Ses.
Geldiğimiz yerleri, sevdiğimiz insanları mı anlatıyoruz? diyor İkinci Ses.
Elimizden geldiğince, bir az olsun, belleğimiz izin verdiğince, diyor Birinci Ses.
Yoksa sürgünümüzü mü? Köpeklerin ulumalarını mı? Ölen çocukları mı? Çaresizliğimizi mi? Korkumuzu mu? İlençli insanların arasında bir ilençli olarak bulunuşumuzu mu?
Bilmiyorum, diyor (kesin) Birinci Ses.

Öyleyse niçin konuşuyorsun? diyor İkinci Ses.
Öyleyse niçin devam ediyorsun?
Yolculuğumun öyküsünü anlatmak için, diyor Birinci Ses.

Sonra susuyor.

— Soğuk odada tam bir sessizlik.
Dışarda rüzgâr dinmiş. Köpekler ulumalarını kesmiş.
İçerde ise
soba ve lamba.
Biri sönmüş
öbürü isli bir ışık —

Ocak 1964 - Nisan 1974
Hakkâri - Ankara
Paris - Istanbul

"Ferit Edgü'nün Kimse'sini okurken derin bir sancı gibi yalnızlığı yaşayacaksınız."

Rauf Mutluay/Cumhuriyet

"Ferit Edgü, köy gerçekliğini, köy insanlarını hep böyle anlatıyor: 'Bir objektif gibi.' Duygulanmalardan uzak, alabildiğine sakin ve serinkanlı. Anlattıklarının etki gücü öyle sanıyorum, anlatımındaki bu sakinlikten, bu serinkanlılıktan geliyor."

Fethi Naci/Politika